UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

1039

БОГОСЛОВ

ДВОМІСЯЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ БОГОСЛОВІВ

Ч.1-2 /13-14/. ГІРШБЕРҐ, СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1946. РІК І.

В 350-ЛІТТЯ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ

Хай усі будуть одно, як
Ти, Отче, в мені і я в Тобі.
/Йоана 17,21/.

Один незлий обсерватор релігійних проблем довший час слідив з відповідної перспективи за подіями, що розгорталися в нутрі католицької Церкви. Сам, правда, до неї не належав, однак зовсім об'єктивно висловився про неї на основі своїх спостережень такими словами: "Ви, католики, дійсно заслуговуєте на похвалу задля вашої простолінійности в релігійній поведінці".. Правдивим потвердженням цього можуть бути різні факти, що їх приносили з собою століття. Не лише часи Нерона, Деція чи Діоклеціяна, але всі століття аж до наших днів приносили з собою багато мучеництв, що їх кров, за словами Гертуліяна, є "здоровим насінням Церкви". Постаті великих героїв кидалися колись в обійми львам і пантерам за ґратами римського амфітеатру, і тепер вони незвичайно радо піддаються найстрашнішим засобам терору здичілих серед поступу техніки, модерних людей. "За віру, за Христа" - є постійним гаслом духової людини, бо це вірне наслідування самого Спасителя.

Крізь усі хуртовини війни і ворожнеч легким шепотом безперервно несуться пам'ятні слова Христа з Його прощальної вечері у Страстний Четвер: "Да всі єдино будут!" Вони живуть і тепер у містичному Христовому тілі та своєю правдивістю манять усіх, що задля різних причин знаходяться ще поза "Спасительним Ноєвим ковчегом."

Небувало виглядала перша великодня п'ятниця, коли то десь у дев'ятому часі за старовинним рахунком померкло сонце, тріскали скелі, святі небіжчики вставали, старозавітня завіса розірвалася і відкинула букви закону, а з пробитого мечем Христового серця виплив зі струями води і крови також спасительний човен Церкви. Сидів при стерні твердий мов скеля Петро, і очі всіх гляділи на нього з довірям. Син грому і великий проповідник любови Йоан вливав у розпалені ревністю серця пахучий бальзам спільної єдности ідей, а тоді широко розпростирав свої орлині крила і з країни висот, де сама Мудрість царює, голосив з учно, мов дзвін: "І Слово сталося Тілом!" Мов зорі засяли апостоли по всіх країнах вселенної, і їхня наука викликувала всюди незвичайний фермент.

Отже, не диво, що й наш побожний літописець бачив також зором фантазії, чи може й очима великої віри, старечу постать Апостола Андрея на київських горах і чув його пророчі слова: "Тут засяє Божа ласка"... Благословення Христового Наслідника сповнялося впродовж усіх дальших століть, а своє остаточне здійснення знайшло в незабут-

ньому 988 р."Банею паки битія" були покликані наші батьки в ряди великого Христового стада і реально тими самими були слова,що плили з невинних сердець :" В єдину,святу соборну й апостольську Церкву".В даному моменті не було ще поняття схизми. І тому слушно завважує В.Липинський у праці " Релігія і Церква в історії України":"Коли б перед Володимиром В.станули ці наші земляки,що замість релігією об'єднувати людей - їх під релігійними гаслами роз'єднують і що замість релігійною любов'ю втихомирити політичні спори та ненависти - їх навпаки розпалюють і що з питань чисто-церковних роблять між світськими людьми політично-національну колотнечу - то їх напевно зустріла б незавидна доля анархічних і бунтівничих прихильників утопленого тоді в Дніпрі Перуна".

Одначе ворог людського спасіння - підлий Сатана -не засипляв,а працював невпинно.Коли багато разів розбиті були його єретичні наступи,впустився цей великий знавець людської слабої сторінки на останній рішальний крок.Серед ночі і тьми морального та наукового занепаду засіяв він кукіль гордости,який знову в тому ж моменті вніс із собою страшний роздор.Причину до цього дала в першу чергу церковна ієрархія,що занадто по людськи дерлася підлою симонією чи іншими огидними способами за вищість у Церкві,забуваючи про те,що не в урядах проявляється ціла достойність,а в святості життя.Слова Христа мали направду яскраве застосування:"Чи не дванадцять я вас вибрав,а один з вас диявол?"Та й таки не один,а ціла сітка Юдів чигала на те, щоб кинути на поталу Відвічну Правду.

Страшну змору схизми перекинула невблаганна доля з оструплено́ї Візантії і на наші золотисті чорноморські степи.Сталося це все так незамітно й несвідомо,було ведене так скрито і злобно,що на зовсім слушний запит:"Хто согрішив?",найвлучніше було б відповісти словами Спасителя,що Він їх сказав у зв'язку з оздоровленням сліпого:"Ні він /тут український нарід/,ні його батьки /духові провідники/, але щоб явилися на ньому Божі діла.І цим моментом великих діл Вседержителя став 1596 р.,коли то вірні діти України під проводом своїх владик,зворушених діянням Св.Духа,саме у 150-і роковини Фльорентійської Унії заявили в Константиновій залі у Ватикані устами двох владик:Потія і Терлецького віднову єдности і вірність Наслідникові св.Петра. І знову серед урочистої тиші неслося святе благословення "Урбі ет Орбі",благословення передовсім українським землям, а ввесь католицький світ радів і тішився,читаючи ще того дня видану буллю"Магнус Домінус ет лявдабіліс німіс".

Після того церква св.Миколи в Бересті була наповнена зібраними нашими владиками,представниками латинської Церкви та вірним народом, і з грудей усіх лунало грімке "Тебе Бога хвалим".Лиш темні кути і міські заулки крили в собі роз'ярені ненавистю обличчя тих,що були ще направду засліплені і не бачили виходу. Однак було за що заносити Всевишньому благодарні пісні,бо важке становище нашої Церкви, життя її єпископів і священиків кликали до неба про пімсту.Коли б сьогодні ми були уважніші на голос мертвих свідків цієї бувальщини, то зникли б усякі різниці поглядів,ціле поле заняв би один фронт спільної праці та змагань.Отож відчинім наші вуха та й послухаймо, що скаже в нашій справі давнина.Прикладом нездарности та відсутности всякої моральної вартости може бути митроп.Онифор,безпосередній попередник Михайла Рагози.Українська шляхта писала йому такого листа:"Великому нещастю своєму причитати мусимо за вашего пастирства,вси велиці утєснени плачем і скитаємся яко овци пастиря неимущіє... К тому єще якія діются спустошенія церквей!...Ігумени с жонами і с дітьми живут,і церквами святими владают "... Цей сумний образ доповняє дописка Смотрицького,великого пропагатора схизми,доки просвічений читанням св.Отців Сх.Церкви не вернувся на лоно католицької віри:" Неуаіятська Русь є без науки подібна як грецька Церква.Трьох проповідників годі в ній знайти.А й ті не вміли б сказати і слова,якби не користувалися католицькими джерелами.Зголодні-

лий на Боже слово нарід ледве животіє".Візантійський патріярх не дбав про своє стадо і приїхав перший раз взагалі на українські землі не тому,щоб як добрий пастир поглянути в забуту отару,але щоб стригти та доїти нещасні вівці,бо йому був потрібний гріш на скр...лення власної катедри та фундаментів своєї Церкви,що тепер на сміх була залежна від султана.Дуже далека була вже та Церква і її провідники від того,щоб до неї пристосувати слова св.Павла:"Ви побудовані на підвалинах апостолів і пророків,а Ісус Христос сам є угольним каменем"/Єфес.2,20/.Дивлячись з сьогоднішнього становища на всі ці події,приходиться нам лише серед глибокої покори подивляти недослідні пляни Вседержителя.

До кінця XVII стол.прийшлося ще Унії зводити нелегку боротьбу. Однак скріплена невинно пролитою кров'ю св.Йосафата та трудом і апостольською працею своїх пастирів,вона так глибоко вкорінилась в серця українських дітей,що ніяка буря,ніякий ворожий удар не змогли вже її викорінити.Прилучення львівської,перемиської та луцької дієцезій остаточно завершило це святе діло.Всі українські землі,які під ту пору опинилися під польським володінням,почали жити новим релігійним життям.Жахливе стало положення тих наших братів,що силою обставин мусіли дальше пити гірку чашу,що її подавав "третій Рим" - хижацька Москва.

Події останніх літ дають нам дуже сильні арґументи,які зовсім ясно вказують шлях,що ним маємо йти.Десь у тюрмі терплять всі наші греко-католицькі владики,що,"побачивши надходячого вовка",лишилися захищати стадо до кінця.Наші священики,викинені катами з рідних церков, бродять голодні серед снігів тайги та Соловок,а вірний народ терпить злидні та знущання .Чому воно так?Розв'язку цього дає сторінка св. Письма і ціла низка історичних подій.В сумному моменті хвилевої розлуки тривожно билися серця у грудях перших одинадцяти апостолів-архієреїв.Заспокоєнням були хіба чародійні мов лік слова улюбленого Вчителя:" Я буду з вами по всі дні до кінця світу".І сталося!Годинник вічности шкандибав дальше своєю ходою,а невидна рука завзято писала історію Церкви - Містичного Тіла Христа.Заслона тьми піднялася вгору,але сцена нічого нового не принесла.Тільки одні і ті самі драми чергувалися ритмічно і з цією ритмікою чергуються дотепер.Вифлеєм і Голгота просуваються перед нашими очима,життя й діяльність Христа чергуються з його спасительним терпінням і тріюмфом воскресення.Оце та велика драма Церкви - Містичного Тіла Христа.

Були періоди у світовій історії,що привалювали тяжким каменем могилу св.Церкви,і тоді починали свою надгробну промову.Третє століття видало сильну партію гностиків,яким здавалося,що можуть увійти та мати найбільший нагляд над тайнами Бога і світу.Не встигла Церква ще з ними покінчити,а тут,завдяки підтримці візантійського цісарського двору,майже увесь світ покрила заразливою плахтою недуга аріянізму,так що св.Єронім слушно писав:"Ціла вселенна почала бути аріянською".Коли тільки потріскали гробні печаті монгольського ісляму,вже ренесанс з його перебільшеним захопленням зумів вдертися ген аж до папських палат,і самі папи,наповнені світським духом,ганебно покинули Святе Місто,лишаючи його осиротілим.Вслід за тим виступив раціоналізм і Вольтер кричав на ввесь голос:"Геть із нею нікчемною!"І тут думав про католицьку Церкву.Гордий раціоналізм говорив поважним тоном у своїй мові:"Церква подібна до ледяної гори,що скоро стопиться у сонячних проміннях модерного знання".Вкінці приходить марксизм,що старається взяти Церкву у свої брудні,хижацькі кігті і з реготом глядить на її виснажену,конаючу постать і злобно,підступно тішиться.

В таких то саме часах приходиться і нам виконувати волю Всевишнього на всіх постах,де поставило нас Його Провидіння.Апокаліптичні страхіття потрясають цілою нашою істотою,і ми вповні розуміємо слова Давида:"Ти навів ворогів на наші голови;ми проходимо через вогонь і воду". Ми бачимо Господню правицю,що простягнена над світом і кермує всім,що тут діється.Ми й свідомі,до чого веде той страшний

експеримент,що то його зокрема наш нарід мусить так дорого оплачувати.Підтвердження цього дають дуже наглядно слова:"Подібно як золото в огні,так і всі,що подобаються Богові,виявляються шляхетними в огні нещасть "/Сірах 2,5/.Тому пора всім,у кого ще б'ється українське серце,у 350-і роковини сповнення святих бажань самого Христа закликати словами Божественного Спасителя:"Да всі єдино будуть!" Тоді Господь не відкине вже напевно гарячої молитви,що її заносив колись псальмопівець за пригноблений рідний нарід:" Хай прийде до Тебе стогін скованих,по величності Твого рамени збережи синів помордованих! Віддай сусідам нашим всемеро на лоно їх,зневагу їх,котрою зневажають Тебе, Господи."/Пс.78,11-12/.

І коли надійде радісна хвилина нашого повороту та в згадку обернеться "плач на вавилонських ріках",тоді за прикладом Зоровавеля мусимо взятися спільними силами за відбудову рідного Сіону і Господньої Святині.Хай Збруч стане лише назвою невеличкої річки,а не кордону,який різнив би українського Ізраїля в релігійних поглядах на царство Юди і Єфрема,подібно,як це сталося за недосвідченого наслідника мудрого Соломона. І тоді знайдеться український Єзекія,який віднайде припорошену книгу буття українського народу і прочитає зібраним,щоб усі як один станули правдивими дітьми Бога та почитали св. Церкву як Матір.

М.М.

Гіршберґ, у дні Успення Преч.Богородиці.,1946.

У СЛІД ХРИСТА

Ти не забудеш ніколи,молодий український богослове,цієї врочистої хвилини,коли то чутливе твоє серце почуло тихий і напричуд спокійний поклик Христа:"Іди за мною!"Ти сам знаєш найдокладніше цю картину,а є вона одним з євангельських покликань,яких свідком у давньому була долина Йордану чи мальовнича околиця Тиверіяди.І ти пішов за Христом,щоб слухати у нього науку вічного життя,щоб стати його учнем У Христовій школі зустрів ти вже немалу громаду подібних до тебе, щ різними способами опинилися перед катедрою Божественного Вчителя.Одні за прикладом Андрія і Йоана,зворушені любов'ю до Спасителя,пішли без надуми,потягаючи й інших за собою.Других,як Филипа,покликав сам Христос,а треті появилися перед Знавцем людських сердець з деякими застереженнями та недовірям,питаючи:"З Назарету хіба може що добре бути?"/Йо. 1,46/.Та тих останніх осяяв у тому ж моменті такий маестатичний блиск Учителя,що в нестямі мусіли кликати:"Раві,Ти-Божий Син, Ти цар Ізраїля"/Йо.1,49/.До Тебе,Господи,від цієї хвилини хочемо виключно належати і творити Твою волю - ,стає для нас законом.

І так почалися підготування до великого діла,яке приносить з собою св.Рукоположення.В душу також увійшла свідомість що ця велика Тайна не знає ніяких поглядів.Вона відданого цілою істотою святій ідеї високо підносить,а лінивого і зрадника робить нещасливим на віки.І перед очі мимохіть виринули маркантніші постаті єрейського стану;деякі з них належали до часів старозавітнього закону,інші були представниками днів благодаті і спасення,ще інші стояли на переломі обох цих світів.Усі вони були до свого уряду покликані,пахуче миро Божої ласки і благословення змивало їх голову і краї святих одеж, жертву приносили вони Господеві вечором і ранком,у днях загальної нужди й горя просили Всевишнього помочі та говорили з Ним,що царював на херувимах у видимій хмаринці - "шехіна".

Всі вони були слугами святилища,всі були посередниками між Богом і людьми,всі тішилися великою повагою свого уряду,однак всі з однаковою відданістю служили перед Господом і тому замість благословення стягали на себе страшну кару та прокляття.Первовзором був

Арон серед своєї священичої діяльности,але й у тому ж часі,"вогонь від Господа" спалив двох його синів,що в своєму лінивстві та недбалості не зважали на суворі літургічні приписи.З обуренням глядить кожний і на лихих синів Ілія,що своєю ненормальністю та надмірним лакімством лишили найчорніший приклад злих священиків.Було це саме в днях,коли Ілій-старушок виховував молодого Самуїла - майбутнього священика і пророка. Був це час,коли на довгі століття замовк Господній голос,і почувся аж одного пізного вечора,коли то вже змучений Ілій поклався на спочинок,а побожний хлопчина Самуїл не переставав служити перед Господом. Серед сумерку блимав семираменний свічник і тишу ночі перервали слова самого Бога:був це голос покликання.

Цей голос завжди відзивається і доходить до сердець поодиноких людей,що мають стати пастирями і провідниками тисячів.І вони послушні закликові,покірно хилять свої голови,щоб з радістю приняти тягар солодкого Христового ярма.Тоді з хрестом у руках ідуть ці лицарі великої ідеї,щоб здобувати бідні серця всіх тих,що гинуть у темряві незнання й безвірства.Вони приводять скостенілі душі відпалих та поган на лоно святої Церкви,щоб тут загрілися в огні люблячого Христового Серця та зажили спокійним життям у великій єдності. Не страхають їх ні дикі джунґлі,ні непригожі кліматичні умовини. Слово правди несуть вони не лише у спокійні хатини,але й у вороже наставлені середовища,у темні в'язничні камери,слово потіхи несуть вони калікам,хворим,атакованим заразою та іншими бідами.Вони - ті світильники,що просвічують у тьмі незнання,вони город,що стоїть на верху гори,вони сіль,яка ніколи не сміє звітріти,вони провідники широких мас,яким вказують дорогу у світле майбутнє та мужньо ведуть їх до боротьби проти гордого Сатани,який перед віками відважився перервати вічний гимн,співаний на честь Вседержителя та виповісти Йому послух.

Перед тобою,український богослове,ще особливіше завдання.За Божою волею мандруєш сьогодні мов Товія по далекій холодній чужині,а ген далеко у рідній країні нетерпляче тебе очікують.Похилений серед глибокого смутку твій батько-старушок щоденно чекає,щоб ще раз почути твій дитинний голос.Ти знаєш! Це твій рідний,прибитий недолею та осліплений горем нарід.Твоя мати - рідна Церква раз-у-раз вибігає на шлях,з якого сподіється твого повороту.І щасливим буде той день,коли побачиш рідну стріху.Придбаним ліком відчиниш духову сліпоту твого народу,що радітиме,побачивши світло правдивої віри, і втреш рясні сльози твоїй матері Церкві,що за час розлуки перейшла такі страшні страждання.

Отже не сміємо стратити ні одного дня,бо за кожний змарнований прийдеться колись відповісти.Ти,майбутній священику,маєш стати апостолом Христа та понести Його ім'я між твоїх братів,на яких спасіння Він чекає.Нехай прикладом стане тобі великий дух лицарів твого народу,що жертвенник святої єдности скроплювали власною кров'ю і своїм прикладом можуть подати тобі заохоту до витривалої,невтомної праці.Однак за радою Апостола ти мусиш добре узброїтися до боротьби, яка на тебе чекає,ти мусиш осягнути вершини совершенства.Крута й важка веде туди дорога,а осягнути її допоможуть три важні засоби: покора,молитва і любов. Покора є джерелом усього добра,основою всіх чеснот,підставою всякого духового поступу,вона є початком і кінцем усієї Богослужби та самоосвячення.Без неї не може закорінитися в серці людини ні правдива любов Бога ні ближніх.Сама совершенність є глибиною покори.Як покора є підложжям,на якому росте й розвивається всяке добро,так молитва є тою росою,що його зрошує,сонцем,що дає тепло й життя.Молитва є вершиною всіх шляхетних змагань і добрих діл.Але ніякої користи не приносить покора й молитва,коли нема любови."Коли б я не мав любови", каже св.Павло,"тоді я був би мов мідь дзвінячa та бубон гудячий"/І.Кор.13,1/.

Правдива любов ближнього провадить до любови Христа,а ця до любови Бога. Тому,молодий богослове,не обмежуйся лиш до того,щоб бути добрим екзегетом св.Йоана Євангелиста,але піди за прикладом того Христового любимця і спочинь аж на грудях Спасителя,а почуєш,як б'ється Його серце. Це серце Учителя навчить і тебе,як маєш поступати,щоб успішно завершити свої ідейні бажання.Це серце запалить тебе такою любов'ю,що дійсно поставить тебе на вершини совершенства. Ти будеш творцем незнищимої будівлі,де покора є міцним духовим фундаментом,молитва підносить її ген аж на лоно Божества,а любов коронує цю будівлю своєю величчю і красою,серед якої Триєдиний Вічний Бог подає люблячим душам вічну й непереминаючу участь у Його субстанціяльній любові.

М. Байрак.

Володимир Великий

Коли говорити про кн.Володимира як хрестителя України-Руси,то треба в першу чергу підкреслити його діяльність як політика і розумного володаря великої держави,бо лише тоді виступає Володимир у повній величі великого реформатора.

Як син войовничого батька,князя Святослава завойовника,Володимир не зайнявся наскрізь його ідеями політичними.Подібно як його батько,плекає він поганський культ і покланяється божкам-кумирам. Як колись Святослава,манять і його воєнні походи.Вже в 981 р.прилучив він до Київської Держави т.зв."Червенські Городи",західно-українські землі з головним городом Червенем.

Пішла боротьба за сильну,могутню державу.Не диво,що перші роки володіння кн.Володимира - це змагання з усіма сусідніми державами. І щойно тоді,коли його держава справді зросла ввосьмеро від часів батьківської спадщини,Володимир,як справжній Богом обдарований талантом володар,старався закріпити за собою ці здобутки - не лиш мечем із зовні,але також зміцнити її внутрі духово.З того часу й датується боротьба в його душі,що поставила його згодом перед дилемою:поганство чи християнство? І саме тут треба шукати причини зміни поглядів великого київського кагана.

Геній Володимира скоро зрозумів темноту поганства та правду християнства і його величезну силу як об'єднуючого чинника в його багатоплемінній державі.Однак яке запровадити християнство:східне чи західне? Звідкіль взяти першу ієрархію? І т.д.і т.д.Про це мали вже рішити політичні рації.Тому Володимир,як добрий політик, дуже застановлявся і добре розчисляв,звідкіль для його держави сподіватись більше користей:з Візантії,чи з Риму,і коли,себто в якому найбільш сприятливому моменті, прийняти нову віру,щоб з прийняттям християнства/східне чи західне - в тому часі це було рівновартне/ все таки зберегти самобутність своєї держави та не стати політично залежним від одної,чи другої потуги.

Тому він ждав відповідної хвилини.Літописне оповідання під 986 р.про чотири чужоземні посольства до Володимира,з яких кожне хвалило свою віру/болгари знад Волги,німці,хозари і греки/ - це все гарна казка,якою - як каже проф.Чубатий - літописець хотів прикрасити й образово представити розумування та вагання в душі Володимира, звідкіль і яку прийняти віру.Зате історичним фактом є посольства Володимира,що їх він за порадою старців вислав був до болгар,німців - тобто католиків,і до греків.Про них згадано в літописі під 987 р. Друга справа - це були радше політичні місії,що не мали виключно релігійного характеру, але могли розглянутись,котра віра ліпша.

Отже зворот Володимира до Візантії - це не сантиментальна любов до грецької царівни Анни,це не особиста мрія казкового щастя, але

велика політична гра.Крім пишноти обряду Володимир хотів мати найближчого могутнього,але ненаситного сусіда,яким була Візантія, за приятеля,а не за ворога.І справді скоро прийшов підхожий для нього час.Візантійські цісарі Констянтин і Василь опинились тоді у вийнятковому трудному положенні,бо в середині їхньої держави вибухло повстання /987 р./ і вже навіть сама столиця-Царгород була загрожена.* Не було іншої ради,як попросити допомоги у великого князя сусідньої Руси. Тоді Володимир погодився допомогти візантійським цісарям і здушити повстання,але використав нагоду і наперед заключив з Візантією корисний для Руси договір.Цісарі ще й пообіцяли віддати за Володимира свою сестру Анну,як тільки він охреститься.

Володимир виступив тут і переговорював уже як рівний з рівним, що підносило престиж його держави.Союз з Візантією мав бути закріплений ще подружжям з грецькою царівною,що давало Володимирові теж запоруку,що Візантія,посвоячена в той спосіб з Руссю,і в майбутності буде добрим її сусідом.Коли ж Візантія,як тільки минула перша небезпека,хотіла договір зірвати,тоді Володимир походом на Корсунь 988 р. і його здобуттям погрозив Царгородові,що не завагається зробити те саме і зі столицею візантійської імперії.Як звичайно,тверду мову кожний краще розуміє.Зрозуміли її добре і грецькі цісарі Константин і Василь.Вони чим швидше вговорили сестру Анну таки вийти замж за Володимира,що охоронив грецьку державу від нової війни.Домагались тільки від Володимира,як уже згадано,щоб він якомога швидко охрестився.

Про саме хрещення Володимира звітує багато джерел,своїх і чужих, та не всі однаково оповідають про цю подію.Початковий літопис і записки Ахії Антіохійського,сучасника Володимира,кажуть,що Володимир охрестився та одружився таки зараз у Корсуні в церкві св.Василія. Натомість Яків Мних - цей погляд заступає російський історик Церкви Голубінський і наш історик Грушевський - кажуть,що в Києві.

Після охрещення кн.Володимир став приготовляти нарід до прийняття Христової віри.Християнство не було в Києві чимсь зовсім новим,бо вже від найдавніших часів були у нас християни/Аскольд і Дир, княгиня Ольга і т.д./,а в Києві християнська громада мала вже здавна свою церкву св.Іллі.Для підготови охрещення народу,до прийняття св.хреста,покликав Володимир у першу чергу духовників,що знали слов'янську мову.Були ними корсунські священики/корсунське духовенство було прихильне для Русі й вороже настроєне до Візантії/,деякі грецькі з чорноморських грецьких кольоній,що як близькі сусіди могли знати слов'янську мову,і дані найбільше священиків болгарських.Про останніх недвозначно свідчать болгарські богослужебні книги,що їх вже в цій першій добі християнства уживали в Україні.Таким чином паде поширений погляд,що християнізацію Руси перевело грецьке духовенство;воно не відіграло в цьому ділі якоїсь більшої,не то виключної ролі./Подібно було і з першою ієрархією на Русі,але про це далі/.

Отже зачалась підготовча місійна праця до прийняття хрещення. Християнство поширювалося в Україні-Русі розмірно легко.Немало причинилася до цього теж та обставина,що народ поважав свого князя та й таки боявся його,бо Володимир володів досить абсолютно."Хто не прийде хреститися,буде моїм ворогом" - записані в літописі слова Володимира.І це робило своє.З наказу князя зібрався народ і в річці Почайні відбулося хрещення.

Після хрещення Володимир змінився зовсім.Він злагіднів і глибоко перейнявся чеснотами та практикою християнського життя.Всі його вчинки вказують,які великі сліди позначила на ньому християнська віра.Як передтим ставив кумирів,так тепер з іще більшою ревністю казав будувати церкви.Кілька церков побудував у самому Києві,з яких найкраща Десятинна/на яку віддав десяту частину своїх доходів/,далі бу-

* Командувач візантійських військ Фока,якого цісарі вислали проти Варди Скліра,побив Варду,але рівночасно сам оголосив себе цісарем.Щойно при допомозі Володимира цісарі перемогли його перед Абідосом і остаточно 989 р.та перші успіхи були вже раніше,бо ціла та війна тягнулася два роки/987-989рр /.

дував захисти та закладав усякого роду добродійні установи.Зокрема знана його велика щедрість,опіка над каліками і т.д.,як теж широко відомі його "трапези".

Великий будівничий держави подумав і про освіту.Тому оснував першу школу в Україні-Русі.Подібно,як раніше дав наказ народові хреститися,так тепер зобов'язав вельмож,щоб посилали свої діти до школи.Отже християнська релігія і школа - це був обов'язок.

Як добрий господар закріпив границі своєї держави,особливо її східні кордони,будуючи далеко на схід від столиці укріплення.Зокрема обвів оборонними мурами столицю.Словом:подумав про все.Про забезпечення держави перед зовнішнім ворогом та про консолідацію внутрі через заведення християнства.З кінцем життя Володимира тільки далекі від більших центрів окраїни його держави залишилися ще поганськими,бо дружина Володимира інтенсивно поширювала нову віру. Так нпр.у Новгороді заводив ревно християнство дядько Володимира Добриня.

Хоча через прийняття хрещення Володимир зв'язався до деякої міри з Візантією,то його політичний розум казав йому не забувати і на Захід.І справді його відносини до Заходу,зокрема до Апостольської Столиці,були дуже прихильні.Про це свідчать кількакратні посольства від папи до Володимира,як теж від Володимира до папи.Згадує про них Ніконівський літопис,відомий зі свого ворожого наставлення до Риму і всього,що католицьке - і це підтверджує лише правдивість поданих ним вісток.Під 988 р.записано там,що прийшли папські посли з мощами святих.Це було саме по хрещенні Володимира.І цей прихід папських послів з дарами /принесли мощі св.Климентія-папи римського/,по думці проф.Чубатого,треба розуміти як ґратуляції для великого володаря України-Руси з нагоди її охрещення.

Той самий літопис згадує під 991 р.про друге папське посольство до Володимира,а під 994 р.про посольство Володимира до папи.Мабуть ішло про переговори в справі ієрархії в Україні-Русі.Далі під 1000 р.маємо в цьому ж літописі знову вістку про послів від папи, що цим разом прийшли в товаристві послів угорських і чеських,а під 1001 р.друге посольство від Володимира до папи.

Як відомо,в 1000 р.папа коронував польського короля Болеслава Хороброго й угорського короля Степана.Деякі історики здогадуються, що посольство з 1000 р.,яке прибуло в Україну,було те саме,що принесло від папи корону Болеславові і Степанові,та що його з такою самою метою прислано й до Володимира і посли принесли й для нього корону.Такий погляд має за собою арґументи.Хоча наші літописи про це не згадують,то можливо,що первісно і була згадка про це,але православна цензура,якій підлягли наші літописи в XIV-XVI ст.,ці місця викинула.З того часу збереглися монети,на яких Володимир зображений з короною і написом: "Владимир на столі,а це його сребро".За можливістю коронації Володимира ще й те,що як папа післав корони Болеславові польському та Степанові угорському,які ніяк не дорівнювали Володимирові достойністю ані політичною силою,то тим більше правдоподібне,що папа післав тоді/1000 р./корону також Володимирові,який був володарем наймогутнішої держави на Сході Европи,куди сильнішої від Польщі й Угорщини,і сам був дійсно гідний корони.Намагання православних,ворожих до Риму авторів обнизити значіння оцих посольств,чи пак їх зовсім замовчати,ніяк не можуть заперечити безсумнівних фактів,які говорять самі за себе.Таку чи іншу ціль мали ці посольства,але фактом є те,що Володимир вдержував широкі звязки теж з Апостольською Столицею.

Говорення про якусь схизму у відношенні до Риму і т.п. не має найменшого обоснування.Бо в тих часах і Візантія,тобто грецька Церква,була в єдності з Апостольською Столицею.

Та не лише з Апостольською Столицею удержував Володимир дружні зв'язки,але теж і з німецькими цісарями Оттоном III і Генрихом

II. З Оттоном III він був навіть посвоячений,бо мати Оттона III.Теофана була сестрою Анни,жінки Володимира.

Є вістки,що в тих часах вів місійну працю в Україні-Русі,на Підляшші серед ятвичів і між печенігами якийсь Бруно,якого післав Оттон III,чи Генрих II.Володимир гостинно його прийняв і підтримував у його праці.Бруно згинув опісля з рук печенігів.

Вкінці треба згадати ще і про першу ієрархію в Україні-Русі.Загально думають,що спершу не було в українській Церкві митрополита, бо й не треба його було на початку,як лише ввели християнство,а був тільки єпископ.Ним став правдоподібно Настас,отже не з Візантії,а з Корсуня.*

Деякі вчені згадують про перших митрополитів/Льва або Михайла/, та так поплутано/мовляв,Фотій післав їх на Русь/,що годі на цих даних опертися.Тому проф.Чубатий приймає,що до 996 р./рік закінчення Десятинної церкви/ у нас митрополита не було,а був лише єпископ Настас,що сидів сам при Десятинній церкві.Отже першим київським митрополитом був Іван,мабуть болгарин з походження.

Виринає питання,хто міг висвятити Настаса на єпископа.Царгородський патріярх напевно ні,бо ж у відношенні до Візантії він був зрадником/зрадив Володимирові,де побудовані водопроводи,і радив їх перетяти та й так причинився до здобуття Корсуня/.Крім Візантії,для Русі найближчим і то слов'янським сусідом була Болгарія.Болгарський патріярх з Охриди не признавав зверхности Царгороду і був у єдності з Апостольською Столицею.Вже з вище сказаного знаємо,що болгарське духовенство приготовляло нарід до хрещення.Далі,що вже від самого початку введення християнства на Русі вживали болгарських богослужебних книг.Чому ж тоді охридський патріярх не міг би висвятити і Настаса на першого київського єпископа? Така думка просто сама насувається і такий здогад висуває проф.Чубатий.Далі,першим київським митрополитом уважає проф.Чубатий Івана,про якого згадано ще за життя Володимира / коло 1008 р.Нестор,Яків Мних/.Про цього Івана знаємо на підставі нових дослідів проф.Томашівського й ін.,що він удержував дуже тісний зв'язок саме з охридським патріярхом у Болгарії.

Все те для нас дуже важне.Бачимо,що вже в самих початках Володимир повів нашу Церкву окремим шляхом від Візантії,хоч,правда,спершу зв'язався з нею з політичних мотивів.

Реасумуючи все вище сказане про діяльність Володимира Великого, доводиться ще раз підкреслити,що всі його ходи й заходи мали за мету скріпити Київську Державу широкими заграничними звязками та введенням християнської віри,що несла з собою вікову культуру,зрівняти український нарід і під цим оглядом з іншими народами.І тільки завдяки такій політиці Володимира Вел.ми говоримо сьогодні про нього, як про дійсного володаря-творця нашої держави і хрестителя України-Руси.

Його наступники,як Ярослав Мудрий,Із'яслав та інші,мали вже готовий державний твір,що його збагачували і розвивали культурно,зокрема поглиблювали в ньому релігійне життя,і то вже не силами чужих,а своїх людей,що вийшли з рідної школи української духової кузні.На жаль,пізніші покоління нераз не добачували тих надбань і не вміли їх як слід оцінити,що й спричинило незгоду,міжусобиці та свари. У

* Дуже дивно,чому літописець і чернець не згадав нічого про таку важну справу,як створення київської митрополії.Можна думати,що й тут щось не все гаразд і цензура неприємні для Росії вістки викреслила з літопису.Про єпископів згадано тільки припадково під 996 р., що Володимир радився їх,а про митрополита згадано аж під р.1039,що був ним Теопемпт, але нема навіть найменшого натяку,звідкіль він прийшов.

наслідку прийшов занепад нашої державности,що її з таким геніяльним хистом здвигнув наш перший справді великий володар,якому не лише в історії України,але і в історії світу дуже мало рівних.

На основі скрипту проф.д-ра М.Чубатого "Історія унійних змагань" подав М. С и д о р.

Місіонерство в світі і наука

Наука етнології і лінґвістики базується по більшій частині на дослідах і джерелах подорожників та місіонерів.Християнсько-місіонерська наука є саме одною з найважніших основ для різнородних дослідів над усякими народами. Місійне доручення Христа дає тим,що йдуть з Його іменем на устах,нагоду шукати зв'язку з чужими народами і пізнавати їх життєві обставини.Вже перші звідомлення місіонерів з різних подорожей у часах первісного християнства та раннього середньовіччя,як також пізніші акти соборів і збірники проповідей дають цінний матеріял для праісторії і фолкльору кельтійських,германських та слов'янських народів Европи,а дальше про Ісляндію,Ґренляндію та півказочну Вінляндію,що лежить на північно-американському побережжі.

Особливо цінні матеріяли з цього часу це:хроніка черця Реґіна з Пріму /907-967/,хроніка нашого літописця Нестора /коло 1100 р./і книжка каноніка Адама з Бремену /+ 1076 р./ п.з."Де сіту Даніє". Краї Сходу були вже раніше втягнені в круговид християнської Европи Космою з Александрії,що був спочатку черцем,а опісля купцем. Він знав уже про краї над Нілем,про Абісинію,східну Африку,західне побережжя Індії і Цейльон.

У 12.і 13.стол.за посередництвом,подорожей францісканця Йоана де Пляно Карпіні і Вільгельма Рейбрева з Брабанту побільшилося значно знання етнології.Багато цінного матеріялу придбали також єзуїти, місійна діяльність яких прийшла до повного розвитку аж у 17.і 18. стол.Першу точну вістку про санскрит ,завдячуємо листові єзуїта П. Дупонс /1740/,що його опублікував чернець Ду Гальде.За звідомленням єзуїтів з 1735 р.ми ще сьогодні знаходимо цікаві речі про Китай та китайські відносини.Також визначний є твір єзуїта Йозе Акостаса про Перу.Прекрасно викінчена є праця францісканця Бернардіно де Сагаґуо /1500-1590/ "Загальна історія про нову Еспанію",видрукована в 1830 р.

Великий розвій місій в останніх десятиріччях вніс знову багато цінного науково-мовного матеріялу з дослідів місіонерів.Визначний місіонер-проф.університету Вільгельм Шмідт є сьогодні перший лінґвіст і етнолог світу.Як овоч свого науково-мовного здобутку міг о.Шмідт уже в 1904 р.предложити своє відкриття науковому світові,який уже тоді був би зарахував його між найбільших дослідників світу. Справа йшла ще про устійнення та споріднення між означеними мовами південно-східної Азії та мовами океансько-острівського світу.В 1926 р.появився славний його твір"Мовні родини і мовні круги землі".Визначні осяги здобув о.Шмідт передовсім у ділянці фолкльорни дослідів.

Коли етнологія в половині 19.стол.дійшла до значіння самостійної науки,вона попадає незабаром під вплив атеїстичного еволюціонізму,що опанував тоді уже багатьох людей.Енґельс та Бебель почали підпорядковувати собі цю фальшиву систему,що мова мала послужити їм як підбудівка для їхнього"наукового соціялізму".Еволюціністична школа етнології вийшла з наукового здогаду,що людська культура розвинулася з чисто звіринних прапочатків з чисто природно-законною конечністю,а релігія та моральність - це нібито також пізніші продукти того розвоєвого процесу.Коли ця школа поставила у своїх початках атеїстично-матеріялістично-фантазійну конструк-

цію і потім стала пристосовувати до цих рямок і свої діла,то культурно-історична етнологія о.Шмідта почала принципово виходити із всебічно схоплених подій і стала виводити методично конечні висновки,що були зовсім протилежні до перших.Висновки ці були такі,що людська культура вже від самого початку стояла вище у своїй життєвій формі від звіринного світу.Вже перше людство визнавало монотеїстичну релігію,мало культ з молитвою та жертвою,зберігало етику,заключувало єдине подружжя та признавало право приватної власности.Велике значіння цієї власности в цілому світі признали осяги дослідів з релігії,філософії та політики.Отець Шмідт дав нам у своїх численних творах багато відомостей про прапочаток Божих ідей,про родину, приватну власність і т.д. І все те служить за велику зброю в боротьбі проти атеїстичного соціялізму.

О.Шмідт виеміґрував до Швайцарії і у Фрайбурзі відкрив інститут "Антропос".Часопис цієї самої назви,а радше єдиний багатомовний науковий журнал почав уперше виходити підчас другої світової війни. Визначним учнем о.Шмідта є о.Вільгельм Копперс,що був до 1933 р.ординаріем для популярних наук у Відні,опісля став заст.директора згаданого "Антропосу".Він тепер фактично займається культурно-історично-етнологічними основами всесвітньої історії людства.Дальші учні - це: о.Шебестра,славний дослідник піґмеїв,Ґерінґер,професор для етнології в катол.університеті у Фрайбурзі і професор університету в Нойхатель Іабус,відомий дослідник Ґренляндії.

З журналу "Ноєс Абендлянд"
переклав Яр.Л е в и ц ь к и й.

На прощу до ГОШЕВА

Рік 1943.Серпень.Це було в тому часі,коли зі Сходу почали наступати червоні полчища,на галицькому Поділлі та в гуцульських Карпатах бушували большевицькі партизани,а в лісах цілої Галичини вешталися прері ні партизанські відділи,що,ворожі українському населенню, гуляли безкарно,лишаючи за собою жахливі жертви свого терору.Мирне населення,що за останні роки пережило большевицький наїзд і потім страхіття війни,тратило щораз більше орієнтацію в европейській ситуації,з жахом гляділо на схід і рад-не-рад готовилося покидати рідну землю,в чому - без його волі - допомагав їм німецький режим,"добровільно" забираючи щораз то більше українського населення /усіх суспільних шарів/на роботу в Німеччину для будування "нової Европи". Тоді неодного чіплявся одчай на думку про невідоме майбутнє.Та лиш дехто попадав у зневіру,а більшість здалася на Боже Провидіння.Віра в Божу опіку та в краще майбутнє свого народу вела до святинь по відраду,казала шукати захисту в Божої Матері,все скорої на поміч усім потребуючим.

Отак довелось і мені,як щороку,помандрувати на прощу до манастиря на Гошівській горі,до вславленої чудами ікони Матері Божої,привезеної туди перед сотнями років як копії бельзько-ченстоховського образу Богородиці.Мати Божа вибрала собі місце для чудотворного образу в манастирі на знаній у цілій Галичині,на Закарпатті,Буковині й Волині "Ясній Горі",що підноситься серед болехівських підкарпатських пригірків,порослих лісами.З двох боків спадає та гора стрімкими стінами до долини річки Свічі,над якою розложились села Тяпче,а далі в сторону Болехова Гошів. Чернеча оселя з гарною церквою видніє здалеку на кільканадцять кілометрів із "Ясної Гори",закутаної в гущу лісової зелені.Щороку кожну неділю і свято від ранньої весни до пізньої осени мандрують туди тисячі вірних прочан з усіх сторін краю,щоб перед чудотворним образом Божої Матері просити ласк і благодатей та дякувати за поміч Пресвятої Богородиці.Кожного свята й неділі тисячі прочан заповняють церкву та церковний майдан,тисячі уст шлють

молитви й зітхання до Божої Матінки,а трудолюбиві черці слухають св.сповіді,літоргісають і причащають тисячі вірних.

У пам'ятному дні під кінець серпня невеличка група нас,прочан, замандрувала на Ясну Гору в неділю під вечір,щоб у понеділок рано відбути прощу.Перші наші кроки були спрямовані до церкви,що в підвечірню пору була відчинена,майже порожня і якась інтимно-привітна.Не пустка,а простір церковної нави пригортав нас і вітав у своїх порогах.Крізь вікно стелилися на протилежних стінах і долівці проміння заходячого сонця.Зпоза зачинених царських врат виднів,заслонений іншими,запрестольний чудотворний образ.У тиші церковній плили наші тихі молитви перед престіл Всевишнього.Коли після молитви ми виходили з церкви,нараз дійшов до нас тихий голос прочанської пісні,що з кожною хвилиною кріпшав і розходився по Ясній Горі.Незабаром стали підходити на церковне подвір'я побожні прочани села Семигинів пов.Стрий /як ми опісля довідалися/ під проводом свого душпастиря о.д-ра В.Максимця.Втомлені тримилевою мандрівкою серед літньої днини підступали вони повільно до церкви зі своїми хоругвами.Перед церковними дверми привітала їх манастирська процесія і ввела до середини.Тут усі впали навколішки і стали молитися.А за хвилину відкрито царські врата і серед дзвонних звуків відслонено чудотворний образ Матері Божої,що заяснів у вінку електричного освітлення.Очі всіх звернулися туди і всі навколішках молилися,склоняючи голови додолу.Почулися сильніші шепоти молитов,голосні зітхання,перебивані тут і там риданням.Мов спіле збіжжя під теплим подувом вітру,похилилися всі прочани,прохаючи ласк у Богородиці й дякуючи за добродійства.Наші серця забилися ще голосніше,в наші душі вливалася відрада й потіха.У нас вступила тверда й непохитна віра в те,що Мати Божа нікому не відмовила своїх ласк,вислухала кожного прохання.Тепер нам нічого боятися незнаного майбутнього,але здатися на волю Божу.

Довгу хвилину хилився закам'янілий лан людських постатей,освітлений сяйвом чудотворного образу.А після того молебень.

Цих хвилин і переживань не забути ніколи!

З полегшенням на душі,з радістю й вірою в Божу опіку,з пересвідченням,що Мати Божа вислухає молитов кожного,хто просить Її, пішли ми на спочинок,щоб на другий день відбути св.сповідь,вислухати Божественної Літургії і приняти св.Тайну Євхаристії та ще раз стати перед чудотворною іконою.

Три роки проминули від того часу,а,здається,немов це пережите було вчора.Довелось перемандрувати половину Европи,довелось пережити жахливі страхіття,бути під обстрілом і бомбами;були моменти,коли надія на життя слабла,та віра,що закорінилась від променя чудотворної ікони в Гошеві,не згасає в наших серцях,кріпить нас і бадьорить та звертає наші очі до Ясної Гори,прямує туди наші кроки.І внутрішнє переконання каже: Таки будемо там незадовго.

Ле.

Прогулька до Нойшванштайну

Погода не дуже виразна.Табуни сірих хмар на обрії ворожать можливість дощу,але таки їдемо.Мотор гуде монотонно і навіває сонливий настрій.Минаємо села й містечка,що розложилися обабіч шляху і перед одинадцятою зупиняємося в Гогеншванґав.Зіскакуємо з авта і цікаво підносимо голову,шукаючи замку,що його панораму ми подивляли,в'їжджаючи до містечка.

Розпростовуємо затерплі ноги і крутою доріжкою починаємо спинатися до замку Людвика II.Баварського.Попід склепіння входової брами входимо на замкове подвір'я.Будівля зовнішнім кольосом маси з прекрасною природою Альп творить імпозантну цілість.Повні строгості лінії романського стилю виростають із скельного масиву і високими вежами стріляють до неба.

Нам приділюють провідника і ми попри перший і другий недокінчені поверхи спинаємось на третій.Король помер молодо - пояснює провідник,не закінчивши будівлі,і такою вона лишилася досьогодні. На третьому поверсі починається властиве помешкання короля,що зі своїми романтичним мріями і плянами вродився два століття запізно.

Із коридора якого стіни прикрашено сценами старо-германських лицарських епосів про Зіґурда і Брунгільду,веде нас,наш чічероне, до королівського кабінету.Зі стін глядить на нас Тангойзер у різних моментах свого,повного пригод і подвигів життя,що його зачарував і закляв у мельодії своєї опери славний Ріхард Ваґнер.Далі інші картини,що ілюструють середньовічну німецьку лицарську поезію. Потім переходимо до штучно зробленої печери,мов якимсь чародієм знятої з образу,що його ми подивляли перед хвилиною у королівському кабінеті.У стіні печері скляні двері до наступної кімнати,недокінченої по смерті короля.Стіни тут з великими скляними вікнами і крізь них очам представляється прекрасний краєвид на підгірську низину. Зір блукає по шахівниці піль,над блискучою тафлею озера,спинається по зелених передальпейських горбах,таких дуже подібних до наших Карпат,і, не найшовши зупинки,гине в мрячній синяві неба.

Провідник кличе далі.За нами замикаються важкі,дубові двері і ми в мешкальній кімнаті короля.Тут зустрічає нас дух другого любимця Ваґнера,Льоенґріна,що то лебедем їздив аж до Антверпії,а лебедя того закляв хтось у фарфор і поставив на гарному постументі. Сцени епосу виткані мистцем Беркером на ґобеленах.Невтомний провідник наглить.Може трошки заскоро проходимо коло тих творів людського духа і я ще востаннє кидаю погляд на синьооку героїню старовинних герман.Крізь королівську вбіральню,що повала її розмальована у виді винс радної альтанки,входимо до спальні короля.Це єдина кімната виконана у ґотицькому стилі.Чотири стрункі колони піддержують багаторізьблений дашок,що з нього спливає на королівське ліжко красно тканий бальдахин.В головах ліжка з бронзового тла глядить обличчя візантійської Матері Божої,копія образу із св.Софії.В одному куті спальні двері до малої каплички.Зі слоневої кости різьблений Христос мов кличе "Прийдіть до мене всі..."

Крізь вузьке віконце вдирається шум водопаду потока Пелля,що по каменях рине у пропасті.Від водопаду двома стрімкими стінами підіймаються скелі,а між ними висить розіпнята залізна тканина мосту /міст Марії/.Все це зливається з тлом скель,витесаних рукою Творця в найбільш фантастичні форми.

Переходимо до їдальні.Зі стін глядять на нас обличчя закутих у залізо лицарів,витканих на мистецьких ґобеленах.По середині кімнати стіл,на якому позолочений казковий Зіґурд під високим грубим деревом убиває страшного змія.Пригадується мені наш леґендарний киянин Кожум'яка.

В престольній просторій залі,що займає західну частину третього і четвертого поверху замку,впадає в очі знайомий візантийський стиль.На мозаїковій долівці стоять шіснадцять пурпурових стрункиx колон ,що піддержують балюстраду ґалерії.З балюстради пнуться колони синьої краски/ імітація ляпіс лязулі/ і капітелями своїми вростаються у склепіння. З нього звисає величезний позолочуваний свічник з безліччю свічок.На стінах суворі обличчя апостолів,що в двох групах уставилися в півокруглій абсиді престольної ніші.Тут,на мармуровому підвищенні,мав стояти престіл,кований із золота і різаний із слоневої кости.Король минувся,престола не поставлено,і пусте місце нагадує приказку:"Так минає слава"... Вище на запрестольній стіні уставилися королі різних народів,що своїм життям і подвигами причинилися до поширення християнства.На стінах залі змалював мистець у фресках окремі фраґменти з життя цих королів.Над ними великий лицар духа св.Юр пробиває втілення всього зла,змія,а зпід самого склепіння св.Архангел Михайло говорить:"Хто яко Бог!"

Провідник запрошує на балькон престольної залі. Вид з нього чудовий. У наших стіп розложилося містечко з невеликим замком, де живуть ще сьогодні нащадки королівського роду. Він вибудований на невисокій скелі, що її обмивають води озера, за яким у синяві панорама Альп. Пощерблені верхи з убогою рістнею нічим не пригадують наших зелених Карпат з плаями, полонинами і білими хмарками овець. Панорама прекрасна, але рівночасно така для нас байдужа. Всі ці багатства проміняв би за один погляд на наші вбогі села, вбогі ниви, вбогий обшарпаний люд...

Наситивши очі видом, переходимо до залі, де колись відбувалися концерти. Наші хористи уставляються вмить і за хвилину відгомоном котяться по залі слова пісні "Засяло сонце". Відбиваються вони від розмальованих стін, линуть під різьблену дерев'яну стелю, вилітають крізь вузькі віконця і пропадають у шумі водопаду. Здивувалися старі лицарі на стінах, здрігнулися різані в дереві фавни й ельфи, бо дотепер певно не чули ще української пісні. Мимоволі пригадуються описи княжих теремів, що в них, при старому меді, колись наші володарі веселилися співом боянів і розважалися жартами скоморохів. Хто знає, чи не пишніші були ці терем від цих палат і замків, але вони зникли під непощадним зубом часу.

Крутими сходами сходимо вниз до кухні. Великі печі вказують, що невдачна любов зовсім не псувала апетиту королеві Людвикові II-му:

Вкінці залишаємо холодні мури. Навиклі до тіней очі хвилинку приплющуються в повені сонячних променів, але це лиш на момент, бо за хвилинку жадібно насичуються краєвидом.

Кидаємо замкове подвір'я і крутими стежками спинаємося вгору та виходимо на місток Марії. Під нами рине з шумом потік, запінившися зі злости, що йому, синові вершин, перешкодила мати-природа свобідно плисти. З мосту схоплюємо ще раз цілість замкової будівлі. Вежі гордо панують над замком і неначе бережуть його перед небезпеками майбутности. Сама цілість білиною своєї будівлі різко відбивається на голубому тлі неба і видна вже здалека.

Сходимо вниз до містечка. Кілька хвилин покріплюємося в ресторані, а за той час заздрісна природа окутує краєвид занавісою мряки. Легкий дощик прощає нас. Товариство ділиться враженнями, а дехто, вслуханий в шум мотора, мріє, а може і спить.

Володимир Бойко.

Від Редакції

З ЦИМ ЧИСЛОМ ЖУРНАЛ " СЕМІНАРІЙНІ ВІСТІ " ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНА КОЛЕҐІЯ ЯК ДВОМІСЯЧНИК ПІД ЗМІНЕНОЮ НАЗВОЮ " БОГОСЛОВ "

Семінарійна ХРОНІКА

З'ЇЗД НІМЕЦЬКИХ КАТОЛИКІВ-ЛІТУРГІСТІВ. Дня 16.VIII. відбувся у місцевості Фіс з'їзд німецьких католиків-літургістів зі всіх смуг Німеччини. На цей з'їзд запрошено також питомців нашої Духовної Семінарії з Гіршберґу. У гарно розмальованій манастирській церкві відслужив о. Нарожняк для всіх учасників Службу Божу в нашому обряді. Раніше перед нами німецькі священики відправляли свою Службу Божу у староримському обряді під акомпаніямент скрипок, мандолін та ґітар. На жаль, наші питомці були на ній неприсутні, бо прибули запізно. По Службі Божій та сніданку о. Лянґ, провідник та ініціятор нового обрядового руху в німецькій католицькій Церкві, виголосив у недалекому лісі під голим небом дуже цікаву доповідь про модерний порядок нового католицького душпастирювання. Також цікаву доповідь про значіння абстиненції та про відродження релігійного життя серед усіх на-

родів виголосив лікар Роберт.На закінчення відспівав хор українських богословів дві пісні,що серед учасників з'їзду викликали велике захоплення.В поворотній дорозі задержались наші питомці коло великого мосту біля Шонґав,щоб ближче йому приглянутись.Цей міст дійсно величавий/височина над яром 76 м.,довжина луку 130 м./.Чудовий гірський краєвид та імпозантна будова мосту зробили на всіх помітне враження і пригадали нам рідні Карпати з їхніми величними ярами та ві дуктами.Звідсіля рушили ми автом у дальшу дорогу додому.

ВИСТУП У КАВФБОЙРЕНІ. Дня 31.VIII.виступив хор богословів у м. Кавфбойрен з концертом для місцевих українців.Програма складалася з хорових пісень,зі скрипкових соль диригента хору,проф.Цісика В., з трія "Аве Марія" /сольо - Рущак.Степан,скрипка -проф.Цісик В.,фортепіян - Мірошник А./ та з фортепіянового соля Мірошника А. - Другого дня в неділю відспівав хор ще співану Службу Божу у місцевій церкві. Як концерт,так і Служба Божа зробили на присутніх гарне враження.

ПРОГУЛЬКА ДО КОРОЛІВСЬКОГО ЗАМКУ. Дня 6.IX.відбули питомці враз з оо.і пп.професорами прогульку автом до королівського замку в Нойшваиштайні.Репортаж про неї пера Володимира Бойка містимо на іншому місці.

ЦІННА ДОПОВІДЬ Д-РА Ст.БАРАНА. Дня 9.IX. виголосив д-р Степан Баран,відомий громадський діяч і журналіст,у замку Гіршберґ для питомців Духовної Семінарії доповідь п.з."Криза сучасної молоді". В ній шан.прелеґент роз'яснив,які шкоди наніс у вихованні молоді тоталізм з його диктаторським режимом та підкреслив вагу демократичного виховання.

"РОЗВІЙ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦ.ДУМКИ В УКРАЇНІ".Дня 11.IX.прекрасну доповідь на тему "Розвій української національної думки в Україні від 1900 років до початку другої світової війни" виголосив для богословів на замку Гіршберґ проф.Дмитро Дорошенко.В доповіді,що спиралась на власних особистих спогадах та переживаннях,прелеґент накреслив культурно-політичні відносини в Україні за минуле півстоліття,відмітив ріст національної думки і підкреслив вагу політичного й державно-творчого виховання нації.Доповідь так полонила увагу слухачів,що всі немов зачаровані сиділи на своїх місцях,заслухані у слова заслуженого українського діяча і знаменитого промовця.

Релігійно-церковне життя

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ І РОБІТНИКИ.Папа Пій XII.прийняв на авдієнції 600 делеґатів Союзу італійських християнських робітників і виголосив до них промову на тему:"Будьте вірні Церкві!" Церква - говорив Папа - своїм становищем супроти робітників та їх підтримкою зробила все,щоб допомогти духово і матеріяльно робітничому станові.Церква не розчарує сподівань народу.

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ ПРО МОЛОДЬ.Папа Пій XII.вислав послання на суспільну конференцію опіки над молоддю в Канаді.В папськім письмі сказано:"Коли хочемо виховати таку молодь,яка формувала б життя суспільности краще,як дотепер,то мусимо памятати про християнські основи родини.Очевидно,що держава грає велику ролю,але ця роля не сміє бути аж така велика,як це проповідує тотальна держава".

ПАПИ ПРО СВІТОВИЙ МИР.У звязку з мировими конференціями,які тепер радять,у Ватикані видали окремою книжкою всі важніші промови і вислови про мир Папів Пія XI. і Пія XII.

СВІТОВА РАДА ЦЕРКОВ,що в ній є заступлені 94 протестантські і православні Церкви,відбула 4-денні наради в м.Кембрідж,Англія.На нарадах рішено шукати співпраці з католицькою Церквою,щоб усі християни,як одна група,могли мати вплив на світових дипломатів і на мир, що його тепер вони приготовляють.

ПРЕОСВ.ТЕОДОР РОМЖА,греко-катол.єпископ мукачівський,перебуває на волі,але під постійною контролею поліції.Якийсь час був інтернований у своїй палаті,тепер має свободу рухів,однак зі своїми братами,уніятами за Карпатами в Галичині,не має ніяких звязків і не знає нічого про їх долю./Слово Польске,ч.79/.

ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КАТОЛИКІВ В ЮГОСЛАВІЇ оголосило ватиканське радіо заяву проводу католицької Церкви в Югославії.В заяві сказано,що югословянська влада заборонила навчати релігії у школах,закрила католицьку пресу та переслідує священиків.Від квітня 1944 р. дотепер замордовано в Югославії 230 католицьких священиків,з того 198 без ніякого суду;решту /32/ судили і розстріляли як "воєнних злочинців". - Подібно висловилися про переслідування православної Церкви в Югославії 5 сербських єпископів,що видали про це окремий пастирський лист.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КАТОЛИКІВ НА МАДЯРЩИНІ триває дальше.Як подало ватиканське радіо,мадярська політична поліція увязнила понад 100 священиків;тайна совєтська поліція заарештувала 10 катол.священиків,що про них пропав усякий слід.

В БОЛГАРІЇ скасували навчання релігії у школах.

НОВОГО ГЕНЕРАЛА ЧИНА ЄЗУЇТІВ вибрали одноголосно на з'їзді представників того Чина в Римі.Ним став о.Жан Баптист Янсен,бельгієць,ур.22.XII.1889 р.Новий генерал єзуїтів говорить усіми світовими мовами.Перед своїм вибором був кілька літ ректором католицького університету в Лювені,Бельгія,де в останніх 20-ьох роках студіювало поважне число українців.Чин Товариства Ісусового /єзуїти/має тепер у всьому світі 28.724 члени.Найбільша група єзуїтів живе в Північній Америці - 6.282 чл.,англійська група має понад 4.000 чл., німецька група 3.154 чл.

ГЕНЕРАЛОМ ЧИНА ОО.ДОМІНІКАНІВ вибраний еспанець о.Емануель Суарез

10 МІЛІЯРДІВ /10 тисяч міліонів/ франків складають французькі католики добровільно впродовж року на утримання дуже численних католицьких шкіл,бо в державних школах у Франції релігії не вчать.

ПРОЩА АРГЕНТИНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ відбулася недавно до місцевости Лухан,де в соборі знаходиться чудотворний образ Божої Матері,покровительки Аргентини.У прощі взяло участь понад 2.000 осіб.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

+ ПРЕОСВЯЩЕННИЙ ЯНКО ШІМРАК

греко-католицький єпископ у Крижівцях ,Югославія,арештований у травні 1945 р.,помер 11.серпня ц.р.після важких мук у тюрмі в Загребі.З Покійним зійшов передчасно в могилу дбайливий опікун своїх вірних і великий прихильник українських визвольних змагань.В.Й.П!

З М І С Т :

М.М.: У 350-ЛІТТЯ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ.
М.БАЙРАК : У СЛІД ХРИСТА.
М.СИДОР : СВ.ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ - ВОЛОДАР І ХРЕСТИТЕЛЬ УКРАЇНИ.
- : МІСІОНЕРСТВО У СВІТІ І НАУКА.
ЛЕ : ПРОЩА ДО ГОШЕВА.
В.БОЙКС : ПРОГУЛЬКА ДО НОЙШВАНШТАЙНУ.
СЕМІНАРІЙНА ХРОНІКА.
РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ.
ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ВИДАЄ : УКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА ГРОМАДА БОГОСЛОВІВ У ГІРШБЕРГУ.

РЕДАГУЄ : КОЛЕГІЯ.

БОГОСЛОВ

ДВОМІСЯЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ БОГОСЛОВІВ

Ч.1-2 /13-14/. ГІРШБЕРҐ, СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1946. РІК І.

В 350-ЛІТТЯ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ

Хай усі будуть одно, як
Ти, Отче, в мені і я в Тобі.
/Йоана 17,21/.

Один незлий обсерватор релігійних проблем довший час слідив з відповідної перспективи за подіями, що розгорталися в нутрі католицької Церкви. Сам, правда, до неї не належав, однак зовсім об'єктивно висловився про неї на основі своїх спостережень такими словами: "Ви, католики, дійсно заслуговуєте на похвалу задля вашої простолінійности в релігійній поведінці".. Правдивим потвердженням цього можуть бути різні факти, що їх приносили з собою століття. Не лише часи Нерона, Деція чи Діоклеціяна, але всі століття аж до наших днів приносили з собою багато мучеництв, що їх кров, за словами Гертуліяна, є "здоровим насінням Церкви". Постаті великих героїв кидалися колись в обійми львам і пантерам за ґратами римського амфітеатру, і тепер вони незвичайно радо піддаються найстрашнішим засобам терору здичілих серед поступу техніки, модерних людей. "За віру, за Христа" - є постійним гаслом духової людини, бо це вірне наслідування самого Спасителя.

Крізь усі хуртовини війни і ворожнеч легким шепотом безперервно несуться пам'ятні слова Христа з Його прощальної вечері у Страстний Четвер: "Да всі єдино будут!" Вони живуть і тепер у містичному Христовому тілі та своєю правдивістю манять усіх, до задля різних причин знаходяться ще поза "Спасительним Новим ковчегом."

Небувало виглядала перша великодня п'ятниця, коли то десь у дев'ятому часі за старовинним рахунком померкло сонце, тріскали скелі, святі небіжчики вставали, старозавітня завіса розірвалася і відкинула букви закону, а з пробитого мечем Христового серця виплив зі струями води і крови також спасительний човен Церкви. Сидів при стерні твердий мов скеля Петро, і очі всіх гляділи на нього з довірям. Син грому і великий проповідник любови Йоан вливав у розпалені ревністю серця пахучий бальзам спільної єдности ідей, а тоді широко розпростирав свої орлині крила і з країни висот, де сама Мудрість царює, голосив з учно, мов дзвін: "І Слово сталося Тілом!" Мов зорі засяли апостоли по всіх країнах вселенної, і їхня наука викликувала всюди незвичайний фермент.

Отже, не диво, що й наш побожний літописець бачив також зором фантазії, чи може й очима великої віри, старечу постать Апостола Андрея на київських горах і чув його пророчі слова: "Тут засяє Божа ласка"... Благословення Христового Наслідника сповнялося впродовж усіх дальших століть, а своє остаточне здійснення знайшло в незабут-

ньому 988 р."Банею паки битія" були покликані наші батьки в ряди великого Христового стада і реально тими самими були слова,що плили з невинних сердець :" В єдину,святу соборну й апостольську Церкву".В даному моменті не було ще поняття схизми. І тому слушно завважує В.Липинський у праці " Релігія і Церква в історії України":"Коли б перед Володимиром В.станули ці наші земляки,що замість релігією об'єднувати людей - їх під релігійними гаслами роз'єднують і що замість релігійною любов'ю втихомирити політичні спори та ненависти - їх навпаки розпалюють і що з питань чисто-церковних роблять між світськими людьми політично-національну колотнечу - то їх напевно зустріла б незавидна доля анархічних і бунтівничих прихильників утопленого тоді в Дніпрі Перуна".

Одначе ворог людського спасіння - підлий Сатана -не засипляв,а працював невпинно.Коли багато разів розбиті були його єретичні наступи,впустився цей великий знавець людської слабої сторінки на останній рішальний крок.Серед ночі і тьми морального та наукового занепаду засіяв він кукіль гордости,який знову в тому ж моменті вніс із собою страшний роздор.Причину до цього дала в першу чергу церковна ієрархія,що занадто по людськи дерлася підлою симонією чи іншими огидними способами за вищість у Церкві,забуваючи про те,що не в урядах проявляється ціла достойність,а в святості життя.Слова Христа мали направду яскраве застосування:"Чи не дванадцять я вас вибрав,а один з вас диявол?"Та й таки не один,а ціла сітка Юдів чигала на те, щоб кинути на поталу Відвічну Правду.

Страшну змору схизми перекинула невблаганна доля з оструплено́ї Візантії і на наші золотисті чорноморські степи.Сталося це все так незамітно й несвідомо,було ведене так скрито і злобно,що на зовсім слушний запит:"Хто согрішив?",найвлучніше було б відповісти словами Спасителя,що Він їх сказав у зв'язку з оздоровленням сліпого:"Ні він /тут український нарід/,ні його батьки /духові провідники/, але щоб явилися на ньому Божі діла.І цим моментом великих діл Вседержителя став 1596 р.,коли то вірні діти України під проводом своїх владик,зворушених діянням Св.Духа,саме у 150-і роковини Фльорентійської Унії залвили в Константиновій залі у Ватикані устами двох владик:Потія і Терлецького віднову єдности і вірність Наслідникові св.Петра. І знову серед урочистої тиші неслося святе благословення "Урбі ет Орбі",благословення передовсім українським землям, а ввесь католицький світ радів і тішився,читаючи ще того дня видану буллю"Магнус Домінус ет лявдабіліс німіс"

Після того церква св.Миколи в Бересті була наповнена зібраними нашими владиками,представниками латинської Церкви та вірним народом, і з грудей усіх лунало грімке "Тебе Бога хвалим".Лиш темні кути і міські заулки крили в собі роз'ярені ненавистю обличчя тих,що були ще направду засліплені і не бачили виходу. Однак було за що заносити Всевишньому благодарні пісні,бо важке становище нашої Церкви, життя її єпископів і священиків кликали до неба про пімсту.Коли б сьогодні ми були уважніші на голос мертвих свідків цієї бувальщини, то зникли б усякі різниці поглядів,ціле поле заняв би один фронт спільної праці та змагань.Отож відчинім наші вуха та й послухаймо, що скаже в нашій справі давнина.Прикладом нездарности та відсутности всякої моральної вартости може бути митроп.Онифор,безпосередній попередник Михайла Рагози.Українська шляхта писала йому такого листа:"Великому нещастю своєму причитати мусимо за вашего пастирства,вси велици утєснени плачем і скитаємся яко овци пастиря неимущіе... к тому єще якія діются спустошенія церквей!...Ігумени с жонами і с дітьми живут,і церквами святими владают "... Цей сумний образ доповняє дописка Смотрицького,великого пропагатора схизми,доки просвічений читанням св.Отців Сх.Церкви не вернувся на лоно католицької віри:" Неуніятська Русь є без науки подібна як грецька Церква.Трьох проповідників годі в ній знайти.А й ті не вміли б сказати і слова,якби не користувалися католицькими джерелами.Зголодні-

лий на Боже слово нарід ледве животіє".Візантійський патріярх не дбав про своє стадо і приїхав перший раз взагалі на українські землі не тому,щоб як добрий пастир поглянути в забуту отару,але щоб стригти та доїти нещасні вівці,бо йому був потрібний гріш на скріплення власної катедри та фундаментів своєї Церкви,що тепер на сміх була залежна від султана.Дуже далека була вже та Церква і її провідники від того,щоб до неї пристосувати слова св.Павла:"Ви побудовані на підвалинах апостолів і пророків,а Ісус Христос сам є угольним каменем"/Єфес.2,20/.Дивлячись з сьогоднішнього становища на всі ці події,приходиться нам лише серед глибокої покори подивляти недослідні пляни Вседержителя.

До кінця XVII стол.прийшлося ще Унії зводити нелегку боротьбу. Однак скріплена невинно пролитою кров'ю св.Йосафата та трудом і апостольською працею своїх пастирів,вона так глибоко вкорінилась в серця українських дітей,що ніяка буря,ніякий ворожий удар не змогли вже її викорінити.Прилучення львівської,перемиської та луцької дієцезій остаточно завершило це святе діло.Всі українські землі,які під ту пору опинилися під польським володінням,почали жити новим релігійним життям.Жахливе стало положення тих наших братів,що силою обставин мусіли дальше пити гірку чашу,що її подавав "третій Рим" - хижацька Москва.

Події останніх літ дають нам дуже сильні аргументи,які зовсім ясно вказують шлях,що ним маємо йти.Десь у тюрмі терплять всі наші греко-католицькі владики,що,"побачивши надходячого вовка",лишилися захищати стадо до кінця.Наші священики,викинені катами з рідних церков, бродять голодні серед снігів тайги та Соловок,а вірний народ терпить злидні та знущання .Чому воно так?Розв'язку цього дає сторінка св. Письма і ціла низка історичних подій.В сумному моменті хвилевої розлуки тривожно билися серця у грудях перших одинадцяти апостолів-архієреїв.Заспокоєнням були хіба чародійні мов лік слова улюбленого Вчителя:" Я буду з вами по всі дні до кінця світу".І сталося!Годинник вічности шкандибав дальше своєю ходою,а невидна рука завзято писала історію Церкви - Містичного Тіла Христа.Заслона тьми піднялася вгору,але сцена нічого нового не принесла.Тільки одні і ті самі драми чергувалися ритмічно і з цією ритмікою чергуються дотепер.Вифлеєм і Голгота просуваються перед нашими очима,життя й діяльність Христа чергуються з його спасительним терпінням і тріюмфом воскресення.Оце та велика драма Церкви - Містичного Тіла Христа.

Були періоди у світовій історії,що привалювали тяжким каменем могилу св.Церкви,і тоді починали свою надгробну промову.Третє століття видало сильну партію гностиків,яким здавалося,що можуть увійти та мати найбільший нагляд над тайнами Бога і світу.Не встигла Церква ще з ними покінчити,а тут,завдяки підтримці візантійського цісарського двору,майже увесь світ покрила заразливою плахтою недуга аріянізму,так що св.Єронім слушно писав:"Ціла вселенна почала бути аріянською".Коли тільки потріскали гробні печаті монгольського ісляму,вже ренесанс з його перебільшеним захопленням зумів вдертися ген аж до папських палат,і самі папи,наповнені світським духом,ганебно покинули Святе Місто,лишаючи його осиротілим.Вслід за тим виступив раціоналізм і Вольтер кричав на ввесь голос:"Геть із нею нікчемною!"І тут думав про католицьку Церкву.Гордий раціоналізм говорив поважним тоном у своїй мові:"Церква подібна до ледяної гори,що скоро стопиться у сонячних проміннях модерного знання".Вкінці приходить марксизм,що старається взяти Церкву у свої брудні,хижацькі кігті і з реготом глядить на її виснажену,конаючу постать і злобно,підступно тішиться.

В таких то саме часах приходиться і нам виконувати волю Всевишнього на всіх постах,де поставило нас Його Провидіння.Апокаліптичні страхіття потрясають цілою нашою істотою,і ми вповні розуміємо слова Давида:"Ти навів ворогів на наші голови;ми проходимо через вогонь і воду". Ми бачимо Господню правицю,що простягнена над світом і кермує всім,що тут діється.Ми й свідомі,до чого веде той страшний

експеримент,що то його зокрема наш нарід мусить так дорого оплачувати.Підтвердження цього дають дуже наглядно слова:"Подібно як золото в огні,так і всі,що подобаються Богові,виявляються шляхетними в огні нещасть "/Сірах 2,5/.Тому пора всім,у кого ще б'ється українське серце,у 350-і роковини сповнення святих бажань самого Христа закликати словами Божественного Спасителя:"Да всі єдино будуть!" Тоді Господь не відкине вже напевно гарячої молитви,що її заносив колись псальмопівець за пригноблений рідний нарід:" Хай прийде до Тебе стогін скованих,по величності Твого рамени збережи синів помордованих! Віддай сусідам нашим всемеро на лоно їх,зневагу їх,котрою зневажають Тебе, Господи."/Пс.78,11-12/.

І коли надійде радісна хвилина нашого повороту та в згадку обернеться "плач на вавилонських ріках",тоді за прикладом Зоровавеля мусимо взятися спільними силами за відбудову рідного Сіону і Господньої Святині.Хай Збруч стане лише назвою невеличкої річки,а не кордону,який різнив би українського Ізраїля в релігійних поглядах на царство Юди і Єфрема,подібно,як це сталося за недосвідченого наслідника мудрого Соломона. І тоді знайдеться український Єзекія,який віднайде припорошену книгу буття українського народу і прочитає зібраним,щоб усі як один станули правдивими дітьми Бога та почитали св. Церкву як Матір.

М.М.

Гірщберг, у дні Успення Преч.Богородиці.,1946.

У СЛІД ХРИСТА

Ти не забудеш ніколи,молодий український богослове,цієї врочистої хвилини,коли то чутливе твоє серце почуло тихий і напричуд спокійний поклик Христа:"Іди за мною!"Ти сам знаєш найдокладніше цю картину,а є вона одним з євангельських покликань,яких свідком у давньому була долина Йордану чи мальовнича околиця Тиверіяди.І ти пішов за Христом,щоб слухати у нього науку вічного життя,щоб стати його учнем У Христовій школі зустрів ти вже немалу громаду подібних до тебе, щ різними способами опинилися перед катедрою Божественного Вчителя.Одні за прикладом Андрія і Йоана,зворушені любов'ю до Спасителя,пішли без надуми,потягаючи й інших за собою.Других,як Филипа,покликав сам Христос,а треті появилися перед Знавцем людських сердець з деякими застереженнями та недовірям,питаючи:"З Назарету хіба може що добре бути?"/Йо. 1,46/.Та тих останніх осяяв у тому ж моменті такий маестатичний блиск Учителя,що в нестямі мусіли кликати:"Раві,Ти-Божий Син, Ти цар Ізраїля"/Йо.1,49/.До Тебе,Господи,від цієї хвилини хочемо виключно належати і творити Твою волю - ,стає для нас законом.

І так почалися підготування до великого діла,яке приносить з собою св.Рукоположення.В душу також увійшла свідомість що ця велика Тайна не знає ніяких поглядів.Вона відданого цілою істотою святій ідеї високо підносить,а лінивого і зрадника робить нещасливим на віки.І перед очі мимохіть виринули маркантніші постаті єрейського стану;деякі з них належали до часів старозавітнього закону,інші були представниками днів благодаті і спасення,ще інші стояли на переломі обох цих світів.Усі вони були до свого уряду покликані,пахуче миро Божої ласки і благословення змивало їх голову і краї святих одеж, жертву приносили вони Господеві вечором і ранком,у днях загальної нужди й горя просили Всевишнього помочі та говорили з Ним,що царював на херувимах у видимій хмаринці - "шехіна".

Всі вони були слугами святилища,всі були посередниками між Богом і людьми,всі тішилися великою повагою свого уряду,однак всі з однаковою відданістю служили перед Господом і тому замість благословення стягали на себе страшну кару та прокляття.Первовзором був

Арон серед своєї священичої діяльности,але й у тому ж часі,"вогонь від Господа" епалив двох його синів,що в своєму лінивстві та недбалості не зважали на суворі літургічні приписи.З обуренням глядить кожний і на лихих синів Ілія,що своєю ненормальністю та надмірним лакімством лишили найчорніший приклад злих священиків.Було це саме в днях,коли Ілій-старушок виховував молодого Самуїла - майбутнього священика і пророка. Був це час,коли на довгі століття замовк Господній голос,і почувся аж одного пізного вечора,коли то вже змучений Ілій поклався на спочинок,а побожний хлопчина Самуїл не переставав служити перед Господом. Серед сумерку блимав семираменний свічник і тишу ночі перервали слова самого Бога:був це голос покликання.

Цей голос завжди відзивається і доходить до сердець поодиноких людей,що мають стати пастирями і провідниками тисячів.І вони послушні закликові,покірно хилять свої голови,щоб з радістю приняти тягар солодкого Христового ярма.Тоді з хрестом у руках ідуть ці лицарі великої ідеї,щоб здобувати бідні серця всіх тих,що гинуть у темряві незнання й безвірства.Вони приводять скостенілі душі відпалих та поган на лоно святої Церкви,щоб тут загрілися в огні люблячого Христового Серця та зажили спокійним життям у великій єдності. Не страхають їх ні дикі джунглі,ні непригожі кліматичні умовини. Слово правди несуть вони не лише у спокійні хатини,але й у вороже наставлені середовища,у темні в'язничні камери,слово потіхи несуть вони калікам,хворим,атакованим заразою та іншими бідами.Вони - ті світильники,що просвічують у тьмі незнання,вони город,що стоїть на верху гори,вони сіль,яка ніколи не сміє звітріти,вони провідники широких мас,яким вказують дорогу у світле майбутнє та мужньо ведуть їх до боротьби проти гордого Сатани,який перед віками відважився перервати вічний гимн,співаний на честь Вседержителя та виповісти Йому послух.

Перед тобою,український богослове,ще особливіше завдання.За Божою волею мандруєш сьогодні мов Товія по далекій холодній чужині,а ген далеко у рідній країні нетерпляче тебе очікують.Похилений серед глибокого смутку твій батько-старушок щоденно чекає,щоб ще раз почути твій дитинний голос.Ти знаєш! Це твій рідний,прибитий недолею та осліплений горем нарід.Твоя мати - рідна Церква раз-у-раз вибігає на шлях,з якого сподіється твого повороту.І щасливим буде той день,коли побачиш рідну стріху.Придбаним ліком відчиниш духову сліпоту твого народу,що радітиме,побачивши світло правдивої віри, і втреш рясні сльози твоїй матері Церкві,що за час розлуки перейшла такі страшні страждання.

Отже не сміємо стратити ні одного дня,бо за кожний змарнований прийдеться колись відповісти.Ти,майбутній священику,маєш стати апостолом Христа та понести Його ім'я між твоїх братів,на яких спасіння Він чекає.Нехай прикладом стане тобі великий дух лицарів твого народу,що жертвенник святої єдности скроплювали власною кров'ю і своїм прикладом можуть подати тобі заохоту до витривалої,невтомної праці.Однак за радою Апостола ти мусиш добре узброїтися до боротьби, яка на тебе чекає,ти мусиш осягнути вершини совершенства.Крута й важка веде туди дорога,а осягнути її допоможуть три важні засоби: покора,молитва і любов. Покора є джерелом усього добра,основою всіх чеснот,підставою всякого духового поступу,вона є початком і кінцем усієї Богослужби та самоосвячення.Без неї не може закорінитися в серці людини ні правдива любов Бога ні ближніх.Сама совершенність є глибиною покори.Як покора є підложжям,на якому росте й розвивається всяке добро,так молитва є тою росою,що його зрошує,сонцем,що дає тепло й життя.Молитва є вершиною всіх шляхетних змагань і добрих діл.Але ніякої користи не приносить покора й молитва,коли нема любови."Коли б я не мав любови", каже св.Павло,"тоді я був би мов мідь дзвіняча та бубон гудячий"/І.Кор.13,1/.

Правдива любов ближнього провадить до любови Христа,а ця до любови Бога. Тому,молодий богослове,не обмежуйся лиш до того,щоб бути добрим екзегетом св.Йоана Євангелиста,але піди за прикладом того Христового любимця і спочинь аж на грудях Спасителя,а почуєш,як б'ється Його серце. Це серце Учителя навчить і тебе,як маєш поступати,щоб успішно завершити свої ідейні бажання.Це серце запалить тебе такою любов'ю,що дійсно поставить тебе на вершини совершенства. Ти будеш творцем незнищимої будівлі,де покора є міцним духовим фундаментом,молитва підносить її ген аж на лоно Божества,а любов коронує цю будівлю своєю величчю і красою,серед якої Триєдиний Вічний Бог подає люблячим душам вічну й непереминаючу участь у Його субстанціяльній любові.

М. Байрак.

Володимир Великий

Коли говорити про кн.Володимира як хрестителя України-Руси,то треба в першу чергу підкреслити його діяльність як політика і розумного володаря великої держави,бо лише тоді виступає Володимир у повній величі великого реформатора.

Як син войовничого батька,князя Святослава завойовника,Володимир не зайнявся наскрізь його ідеями політичними.Подібно як його батько,плекає він поганський культ і покланяється божкам-кумирам. Як колись Святослава,манять і його воєнні походи.Вже в 981 р.прилучив він до Київської Держави т.зв."Червенські Городи",західно-українські землі з головним городом Червенем.

Пішла боротьба за сильну,могутню державу.Не диво,що перші роки володіння кн.Володимира - це змагання з усіма сусідніми державами. І щойно тоді,коли його держава справді зросла ввосьмеро від часів батьківської спадщини,Володимир,як справжній Богом обдарований талантом володар,старався закріпити за собою ці здобутки - не лиш мечем із зовні,але також зміцнити її внутрі духово.З того часу й датується боротьба в його душі,що поставила його згодом перед дилемою:поганство чи християнство? І саме тут треба шукати причини зміни поглядів великого київського кагана.

Геній Володимира скоро зрозумів темноту поганства та правду християнства і його величезну силу як об'єднуючого чинника в його багатоплемінній державі.Однак яке запровадити християнство:східне чи західне? Звідкіль взяти першу ієрархію? І т.д.і т.д.Про це мали вже рішити політичні рації.Тому Володимир,як добрий політик, дуже застановлявся і добре розчисляв,звідкіль для його держави сподіватись більше користей:з Візантії,чи з Риму,і коли,себто в якому найбільш сприятливому моменті, прийняти нову віру,щоб з прийняттям християнства/східне чи західне - в тому часі це було рівновартне/ все таки зберегти самобутність своєї держави та не стати політично залежним від одної,чи другої потуги.

Тому він ждав відповідної хвилини.Літописне оповідання під 986 р.про чотири чужоземні посольства до Володимира,з яких кожне хвалило свою віру/болгари знад Волги,німці,хозари і греки/ - це все гарна казка,якою - як каже проф.Чубатий - літописець хотів прикрасити й образово представити розумування та вагання в душі Володимира, звідкіль і яку прийняти віру.Зате історичним фактом є посольства Володимира,що їх він за порадою старців вислав був до болгар,німців - тобто католиків,і до греків.Про них згадано в літописі під 987 р. Друга справа - це були радше політичні місії,що не мали виключно релігійного характеру, але могли розглянутись,котра віра ліпша.

Отже зворот Володимира до Візантії - це не сантиментальна любов до грецької царівни Анни,це не особиста мрія казкового щастя, але

велика політична гра.Крім пишноти обряду Володимир хотів мати найближчого могутнього,але ненаситного сусіда,яким була Візантія, за приятеля,а не за ворога.І справді скоро прийшов підхожий для нього час.Візантійські цісарі Констянтин і Василь опинились тоді у вийнятковому трудному положенні,бо в середині їхньої держави вибухло повстання /987 р./ і вже навіть сама столиця-Царгород була загрожена.* Не було іншої ради,як попросити допомоги у великого князя сусідньої Руси. Тоді Володимир погодився допомогти візантійським цісарям і здушити повстання,але використав нагоду і наперед заключив з Візантією корисний для Руси договір.Цісарі ще й пообіцяли віддати за Володимира свою сестру Анну,як тільки він охреститься.

Володимир виступив тут і переговорював уже як рівний з рівним, що підносило престиж його держави.Союз з Візантією мав бути закріплений ще подружжям з грецькою царівною,що давало Володимирові теж запоруку,що Візантія,посвоячена в той спосіб з Руссю,і в майбутності буде добрим її сусідом.Коли ж Візантія,як тільки минула перша небезпека,хотіла договір зірвати,тоді Володимир походом на Корсунь 988 р. і його здобуттям погрозив Царгородові,що не завагається зробити те саме і зі столицею візантійської імперії.Як звичайно,тверду мову кожний краще розуміє.Зрозуміли її добре і грецькі цісарі Константин і Василь.Вони чим швидше вговорили сестру Анну таки вийти заміж за Володимира,що охоронив грецьку державу від нової війни.Домагались тільки від Володимира,як уже згадано,щоб він якомога швидко охрестився.

Про саме хрещення Володимира звітує багато джерел,своїх і чужих, та не всі однаково оповідають про цю подію.Початковий літопис і записки Ахії Антіохійського,сучасника Володимира,кажуть,що Володимир охрестився та одружився таки зараз у Корсуні в церкві св.Василія. Натомість Яків Мних - цей погляд заступає російський історик Церкви Голубінський і наш історик Грушевський - кажуть,що в Києві.

Після охрещення кн.Володимир став приготовляти нарід до прийняття Христової віри.Християнство не було в Києві чимсь зовсім новим,бо вже від найдавніших часів були у нас християни/Аскольд і Дир, княгиня Ольга і т.д./,а в Києві християнська громада мала вже здавна свою церкву св.Іллі.Для підготови охрещення народу,до прийняття св.хреста,покликав Володимир у першу чергу духовників,що знали слов'янську мову.Були ними корсунські священики/корсунське духовенство було прихильне для Русі й вороже настроєне до Візантії/,деякі грецькі з чорноморських грецьких кольоній,що як близькі сусіди могли знати слов'янську мову,і дані найбільше священиків болгарських.Про останніх недвозначно свідчать болгарські богослужебні книги,що їх вже в цій першій добі християнства уживали в Україні.Таким чином паде поширений погляд,що християнізацію Руси перевело грецьке духовенство;воно не відіграло в цьому ділі якоїсь більшої,не то виключної ролі./Подібно було і з першою ієрархією на Русі,але про це далі/.

Отже зачалась підготовча місійна праця до прийняття хрещення. Християнство поширювалося в Україні-Русі розмірно легко.Немало причинилася до цього теж та обставина,що народ поважав свого князя та й таки боявся його,бо Володимир володів досить абсолютно."Хто не прийде хреститися,буде моїм ворогом" - записані в літописі слова Володимира.І це робило своє.З наказу князя зібрався народ і в річці Почайні відбулося хрещення.

Після хрещення Володимир змінився зовсім.Він злагіднів і глибоко перейнявся чеснотами та практикою християнського життя.Всі його вчинки вказують,які великі сліди позначила на ньому християнська віра.Як передтим ставив кумирів,так тепер з іще більшою ревністю казав будувати церкви.Кілька церков побудував у самому Києві,з яких найкраща Десятинна/на яку віддав десяту частину своїх доходів/,далі бу-

* Командував візантійських військ Фока,якого цісарі вислали проти Варди Скліра,побив Варду,але рівночасно сам оголосив себе цісарем.Щойно при допомозі Володимира цісарі перемогли його перед Абідосом і остаточно 989 р.та перші успіхи були вже раніше,бо ціла та війна тягнулася два роки/987-989рр /.

дував захисти та закладав усякого роду добродійні установи.Зокрема знана його велика щедрість,опіка над каліками і т.д.,як теж широко відомі його "трапези".

Великий будівничий держави подумав і про освіту.Тому оснував першу школу в Україні-Русі.Подібно,як раніше дав наказ народові хреститися,так тепер зобов'язав вельмож,щоб посилали свої діти до школи.Отже християнська релігія і школа - це був обов'язок.

Як добрий господар закріпив границі своєї держави,особливо її східні кордони,будуючи далеко на схід від столиці укріплення.Зокрема обвів оборонними мурами столицю.Словом:подумав про все.Про забезпечення держави перед зовнішнім ворогом та про консолідацію внутрі через заведення християнства.З кінцем життя Володимира тільки далекі від більших центрів окраїни його держави залишилися ще поганськими,бо дружина Володимира інтенсивно поширювала нову віру. Так нпр.у Новгороді заводив ревно християнство дядько Володимира Добриня.

Хоча через прийняття хрещення Володимир зв'язався до деякої міри з Візантією,то його політичний розум казав йому не забувати і на Захід.І справді його відносини до Заходу,зокрема до Апостольської Столиці,були дуже прихильні.Про це свідчать кількакратні посольства від папи до Володимира,як теж від Володимира до папи.Згадує про них Ніконівський літопис,відомий зі свого ворожого наставлення до Риму і всього,що католицьке - і це підтверджує лише правдивість поданих ним вісток.Під 988 р.записано там,що прийшли папські посли з мощами святих.Це було саме по хрещенні Володимира.І цей прихід папських послів з дарами /принесли мощі св.Климентія-папи римського/,по думці проф.Чубатого,треба розуміти як ґратуляції для великого володаря України-Руси з нагоди її охрещення.

Той самий літопис згадує під 991 р.про друге папське посольство до Володимира,а під 994 р.про посольство Володимира до папи.Мабуть ішло про переговори в справі ієрархії в Україні-Русі.Далі під 1000 р.маємо в цьому ж літописі знову вістку про послів від папи, що цим разом прийшли в товаристві послів угорських і чеських,а під 1001 р.друге посольство від Володимира до папи.

Як відомо,в 1000 р.папа коронував польського короля Болеслава Хороброго й угорського короля Степана.Деякі історики здогадуються, що посольство з 1000 р.,яке прибуло в Україну,було те саме,що принесло від папи корону Болеславові і Степанові,та що його з такою самою метою прислано й до Володимира і посли принесли й для нього корону.Такий погляд має за собою арґументи.Хоча наші літописи про це не згадують,то можливо,що первісно і була згадка про це,але православна цензура,якій підлягли наші літописи в XIV-XVI ст.,ці місця викинула.З того часу збереглися монети,на яких Володимир зображений з короною і написом: "Владимир на столі,а це його сребро".За можливістю коронації Володимира ще й те,що як папа післав корони Болеславові польському та Степанові угорському,які ніяк не дорівнювали Володимирові достойністю ані політичною силою,то тим більше правдоподібне,що папа післав тоді/1000 р./корону також Володимирові,який був володарем наймогутнішої держави на Сході Европи,куди сильнішої від Польщі й Угорщини,і сам був дійсно гідний корони.Намагання православних,ворожих до Риму авторів обнизити значіння оцих посольств,чи пак їх зовсім замовчати,ніяк не можуть заперечити безсумнівних фактів,які говорять самі за себе.Таку чи іншу ціль мали ці посольства,але фактом є те,що Володимир вдержував широкі звязки теж з Апостольською Столицею.

Говорення про якусь схизму у відношенні до Риму і т.п. не має найменшого обоснування.Бо в тих часах і Візантія,тобто грецька Церква,була в єдності з Апостольською Столицею.

Та не лише з Апостольською Столицею удержував Володимир дружні зв'язки,але теж і з німецькими цісарями Оттоном III і Генрихом

II. З Оттоном III він був навіть посвоячений,бо мати Оттона III.Теофана була сестрою Анни,жінки Володимира.

Є вістки,що в тих часах вів місійну працю в Україні-Русі,на Підляшші серед ятвичів і між печенігами якийсь Бруно,якого післав Оттон III,чи Генрих II.Володимир гостинно його прийняв і підтримував у його праці.Бруно згинув опісля з рук печенігів.

Вкінці треба згадати ще і про першу ієрархію в Україні-Русі.Загально думають,що спершу не було в українській Церкві митрополита, бо й не треба його було на початку,як лише ввели християнство,а був тільки єпископ.Ним став правдоподібно Настас,отже не з Візантії,а з Корсуня.*

Деякі вчені згадують про перших митрополитів/Льва або Михайла/, та так поплутано/мовляв,Фотій післав їх на Русь/,що годі на цих даних опертися.Тому проф.Чубатий приймає,що до 996 р./рік закінчення Десятинної церкви/ у нас митрополита не було,а був лише єпископ Настас,що сидів сам при Десятинній церкві.Отже першим київським митрополитом був Іван,мабуть болгарин з походження.

Виринає питання,хто міг висвятити Настаса на єпископа.Царгородський патріярх напевно ні,бо ж у відношенні до Візантії він був зрадником/зрадив Володимирові,де побудовані водопроводи,і радив їх перетяти та й так причинився до здобуття Корсуня/.Крім Візантії,для Русі найближчим і то слов'янським сусідом була Болгарія.Болгарський патріярх з Охриди не признавав зверхности Царгороду і був у єдності з Апостольською Столицею.Вже з вище сказаного знаємо,що болгарське духовенство приготовляло нарід до хрещення.Далі,що вже від самого початку введення християнства на Русі вживали болгарських богослужебних книг.Чому ж тоді охридський патріярх не міг би висвятити і Настаса на першого київського єпископа? Така думка просто сама насувається і такий здогад висуває проф.Чубатий.Далі,першим київським митрополитом уважає проф.Чубатий Івана,про якого згадано ще за життя Володимира / коло 1008 р.Нестор,Яків Мних/.Про цього Івана знаємо на підставі нових дослідів проф.Томашівського й ін.,що він удержував дуже тісний зв'язок саме з охридським патріярхом у Болгарії.

Все те для нас дуже важне.Бачимо,що вже в самих початках Володимир повів нашу Церкву окремим шляхом від Візантії,хоч,правда,спершу зв'язався з нею з політичних мотивів.

Реасумуючи все вище сказане про діяльність Володимира Великого, доводиться ще раз підкреслити,що всі його ходи й заходи мали за мету скріпити Київську Державу широкими заграничними звязками та введенням християнської віри,що несла з собою вікову культуру,зрівняти український нарід і під цим оглядом з іншими народами.І тільки завдяки такій політиці Володимира Вел.ми говоримо сьогодні про нього, як про дійсного володаря-творця нашої держави і хрестителя України-Руси.

Його наступники,як Ярослав Мудрий,Із'яслав та інші,мали вже готовий державний твір,що його збагачували і розвивали культурно,зокрема поглиблювали в ньому релігійне життя,і то вже не силами чужих,а своїх людей,що вийшли з рідної школи української духової кузні.На жаль,пізніші покоління нераз не добачували тих надбань і не вміли їх як слід оцінити,що й спричинило незгоду,міжусобиці та свари. У

* Дуже дивно,чому літописець і чернець не згадав нічого про таку важну справу,як створення київської митрополії.Можна думати,що й тут щось не все гаразд і цензура неприємні для Росії вістки викреслила з літопису.Про єпископів згадано тільки припадково під 996 р., що Володимир радився їх,а про митрополита згадано аж під р.1039,що був ним Теопемпт, але нема навіть найменшого натяку,звідкіль він прийшов.

наслідку прийшов занепад нашої державности, що її з таким геніяльним хистом здвигнув наш перший справді великий володар, якому не лише в історії України, але і в історії світу дуже мало рівних.

На основі скрипту проф.д-ра М.Чубатого "Історія унійних змагань" подав М. С и д о р.

Місіонерство в світі і наука

Наука етнології і лінґвістики базується по більшій частині на дослідах і джерелах подорожників та місіонерів. Християнсько-місіонерська наука є саме одною з найважніших основ для різнородних дослідів над усякими народами. Місійне доручення Христа дає тим, що йдуть з Його іменем на устах, нагоду шукати зв'язку з чужими народами і пізнавати їх життєві обставини. Вже перші звідомлення місіонерів з різних подорожей у часах первісного християнства та раннього середньовіччя, як також пізніші акти соборів і збірники проповідей дають цінний матеріял для праісторії і фолкльору кельтійських, германських та слов'янських народів Европи, а дальше про Ісляндію, Ґренляндію та півказочну Вінляндію, що лежить на північно-американському побережжі.

Особливо цінні матеріяли з цього часу це: хроніка черця Реґіна з Пріму /907-967/, хроніка нашого літописця Нестора /коло 1100 р./ і книжка каноніка Адама з Бремену /+ 1076 р./ п.з. "Де сіту Даніє". Краї Сходу були вже раніше втягнені в круговид християнської Европи Космою з Александрії, що був спочатку черцем, а опісля купцем. Він знав уже про краї над Нілем, про Абісинію, східну Африку, західне побережжя Індії і Цейльон.

У 12. і 13. стол. за посередництвом, подорожей францісканця Йоана де Пляно Карпіні і Вільгельма Рейбрева з Брабанту побільшилося значно знання етнології. Багато цінного матеріялу придбали також єзуїти, місійна діяльність яких прийшла до повного розвитку аж у 17. і 18. стол. Першу точну вістку про санскрит, завдячуємо листові єзуїта П. Дупонс /1740/, що його опублікував чернець Ду Гальде. За звідомленням єзуїтів з 1735 р. ми ще сьогодні знаходимо цікаві речі про Китай та китайські відносини. Також визначний є твір єзуїта Йозе Акостаса про Перу. Прекрасно викінчена є праця францісканця Бернардіно де Сагаґуо /1500-1590/ "Загальна історія про нову Еспанію", видрукована в 1830 р.

Великий розвій місій в останніх десятиріччях вніс знову багато цінного науково-мовного матеріялу з дослідів місіонерів. Визначний місіонер-проф. університету Вільгельм Шмідт є сьогодні перший лінґвіст і етнолог світу. Як овоч свого науково-мовного здобутку міг о. Шмідт уже в 1904 р. предложити своє відкриття науковому світові, який уже тоді був би зарахував його між найбільших дослідників світу. Справа йшла ще про устійнення та споріднення між означеними мовами південно-східної Азії та мовами океансько-острівського світу. В 1926 р. появився славний його твір "Мовні родини і мовні круги землі". Визначні осяги здобув о. Шмідт передовсім у ділянці фолкльорни дослідів.

Коли етнологія в половині 19. стол. дійшла до значіння самостійної науки, вона попадає незабаром під вплив атеїстичного еволюціонізму, що опанував тоді уже багатьох людей. Енґельс та Бебель почали підпорядковувати собі цю фальшиву систему, що мова мала послужити їм як підбудівка для їхнього "наукового соціялізму". Еволюціністична школа етнології вийшла з наукового здогаду, що людська культура розвинулася з чисто звіринних прапочатків з чисто природно-законною конечністю, а релігія та моральність - це нібито також пізніші продукти того розвоєвого процесу. Коли ця школа поставила у своїх початках атеїстично-матеріялістично-фантазійну конструк-

цію і потім стала пристосовувати до цих рямок і свої діла, то культурно-історична етнологія о.Шмідта почала принципово виходити із всебічно схоплених подій і стала виводити методично конечні висновки, що були зовсім протилежні до перших. Висновки ці були такі, що людська культура вже від самого початку стояла вище у своїй життєвій формі від звіринного світу. Вже перше людство визнавало монотеїстичну релігію, мало культ з молитвою та жертвою, зберігало етику, заключувало єдине подружжя та признавало право приватної власности. Велике значіння цієї власности в цілому світі признали осяги дослідів з релігії, філософії та політики. Отець Шмідт дав нам у своїх численних творах багато відомостей про прапочаток Божих ідей, про родину, приватну власність і т.д. І все те служить за велику зброю в боротьбі проти атеїстичного соціялізму.

О.Шмідт виеміґрував до Швайцарії і у Фрайбурзі відкрив інститут "Антропос". Часопис цієї самої назви, а радше єдиний багатомовний науковий журнал почав уперше виходити підчас другої світової війни. Визначним учнем о.Шмідта є о.Вільгельм Копперс, що був до 1933 р. ординарієм для популярних наук у Відні, опісля став заст. директора згаданого "Антропосу". Він тепер фактично займається культурно-історично-етнологічними основами всесвітньої історії людства. Дальші учні - це: о.Шебестра, славний дослідник піґмеїв, Ґерінґер, професор для етнології в катол. університеті у Фрайбурзі і професор університету в Нойхатель Іабус, відомий дослідник Ґренляндії.

З журналу "Ноєс Абендлянд"
переклав Яр. Левицький.

На прощу до ГОШЕВА

Рік 1943. Серпень. Це було в тому часі, коли зі Сходу почали наступати червоні полчища, на галицькому Поділлі та в гуцульських Карпатах бушували большевицькі партизани, а в лісах цілої Галичини вешталися прері ні партизанські відділи, що, ворожі українському населенню, гуляли безкарно, лишаючи за собою жахливі жертви свого терору. Мирне населення, що за останні роки пережило большевицький наїзд і потім страхіття війни, тратило щораз більше орієнтацію в европейській ситуації, з жахом гляділо на схід і рад-не-рад готовилося покидати рідну землю, в чому - без його волі - допомагав їм німецький режим, "добровільно" забираючи щораз то більше українського населення /усіх суспільних шарів/ на роботу в Німеччину для будування "нової Европи". Тоді неодного чіплявся одчай на думку про невідоме майбутнє. Та лиш дехто попадав у зневіру, а більшість здалася на Боже Провидіння. Віра в Божу опіку та в краще майбутнє свого народу вела до святинь по відраду, казала шукати захисту в Божої Матері, всеї скорої на поміч усім потребуючим.

Отак довелось і мені, як щороку, помандрувати на прощу до манастиря на Гошівській горі, до вславленої чудами ікони Матері Божої, привезеної туди перед сотнями років як копії бельзько-ченстоховського образу Богородиці. Мати Божа вибрала собі місце для чудотворного образу в манастирі на знаній у цілій Галичині, на Закарпатті, Буковині й Волині "Ясній Горі", що підноситься серед болехівських підкарпатських пригірків, порослих лісами. З двох боків спадає та гора стрімкими стінами до долини річки Свічі, над якою розложились села Тяпче, а далі в сторону Болехова Гошів. Чернеча оселя з гарною церквою видніє здалеку на кільканадцять кілометрів із "Ясної Гори", закутаної в гущу лісової зелені. Щороку кожну неділю і свято від ранньої весни до пізньої осени мандрують туди тисячі вірних прочан з усіх сторін краю, щоб перед чудотворним образом Божої Матері просити ласк і благодатей та дякувати за поміч Пресвятої Богородиці. Кожного свята й неділі тисячі прочан заповняють церкву та церковний майдан, тисячі уст шлють

молитви й зітхання до Божої Матінки,а трудолюбиві черці слухають св.сповіді,літоргісають і причащають тисячі вірних.

У пам'ятному дні під кінець серпня невеличка група нас,прочан, замандрувала на Ясну Гору в неділю під вечір,щоб у понеділок рано відбути прощу.Перші наші кроки були спрямовані до церкви,що в підвечірню пору була відчинена,майже порожня і якась інтимно-привітна.Не пустка,а простір церковної нави пригортав нас і вітав у своїх порогах.Крізь вікно стелилися на протилежних стінах і долівці проміння заходячого сонця.Зпоза зачинених царських врат виднів,заслонений іншими,запрестольний чудотворний образ.У тиші церковній плили наші тихі молитви перед престіл Всевишнього.Коли після молитви ми виходили з церкви,нараз дійшов до нас тихий голос прочанської пісні,що з кожною хвилиною кріпшав і розходився по Ясній Горі.Незабаром стали підходити на церковне подвір'я побожні прочани села Семиґинів пов.Стрий /як ми опісля довідалися/ під проводом свого душпастиря о.д-ра В.Максимця.Втомлені тримилевою мандрівкою серед літньої днини підступали вони повільно до церкви зі своїми хоругвами.Перед церковними дверми привітала їх манастирська процесія і ввела до середини.Тут усі впали навколішки і стали молитися.А за хвилину відкрито царські врата і серед дзвонних звуків відслонено чудотворний образ Матері Божої,що заяснів у вінку електричного освітлення.Очі всіх звернулися туди і всі навколішках молилися,склоняючи голови додолу.Почулися сильніші шепоти молитов,голосні зітхання,перебивані тут і там риданням.Мов спіле збіжжя під теплим подувом вітру,похилилися всі прочани,прохаючи ласк у Богородиці й дякуючи за добродійства.Наші серця забилися ще голосніше,в наші душі вливалася відрада й потіха.У нас вступила тверда й непохитна віра в те,що Мати Божа нікому не відмовила своїх ласк,вислухала кожного прохання.Тепер нам нічого боятися незнаного майбутнього,але здатися на волю Божу.

Довгу хвилину хилився закам'янілий лан людських постатей,освітлений сяйвом чудотворного образу.А після того молебень.

Цих хвилин і переживань не забути ніколи!

З полегшенням на душі,з радістю й вірою в Божу опіку,з пересвідченням,що Мати Божа вислухає молитов кожного,хто просить Її, пішли ми на спочинок,щоб на другий день відбути св.сповідь,вислухати Божественної Літургії і приняти св.Тайну Євхаристії та ще раз стати перед чудотворною іконою.

Три роки проминули від того часу,а,здається,немов це пережите було вчора.Довелось перемандрувати половину Европи,довелось пережити жахливі страхіття,бути під обстрілом і бомбами;були моменти,коли надія на життя слабла,та віра,що закорінилась від променя чудотворної ікони в Гошеві,не згасає в наших серцях,кріпить нас і бадьорить та звертає наші очі до Ясної Гори,прямує туди наші кроки.І внутрішнє переконання каже: Таки будемо там незадовго.

Ле.

Прогулька до Нойшванштайну

Погода не дуже виразна.Табуни сірих хмар на обрії ворожать можливість дощу,але таки їдемо.Мотор гуде монотонно і навіває сонливий настрій.Минаємо села й містечка,що розложилися обабіч шляху і перед одинадцятою зупиняємося в Гогеншванґав.Зіскакуємо з авта і цікаво підносимо голову,шукаючи замку,що його панораму ми подивляли,в'їжджаючи до містечка.

Розпростовуємо затерплі ноги і крутою доріжкою починаємо спинатися до замку Людвика II.Баварського.Попід склепіння входової брами входимо на замкове подвір'я.Будівля зовнішнім кольосом маси з прекрасною природою Альп творить імпозантну цілість.Повні строгості лінії романського стилю виростають із скельного масиву і високими вежами стріляють до неба.

Нам приділюють провідника і ми попри перший і другий недокінчені поверхи спинаємось на третій.Король помер молодо - пояснює провідник,не закінчивши будівлі,і такою вона лишилася досьогодні. На третьому поверсі починається властиве помешкання короля,що зі своїми романтичним мріями і плянами вродився два століття запізно.

Із коридора якого стіни прикрашено сценами старо-германських лицарських епосів про Зіґурда і Брунгільду,веде нас,наш чічероне, до королівського кабінету.Зі стін глядить на нас Тангойзер у різних моментах свого,повного пригод і подвигів життя,що його зачарував і закляв у мельодії своєї опери славний Ріхард Ваґнер.Далі інші картини,що ілюструють середньовічну німецьку лицарську поезію. Потім переходимо до штучно зробленої печери,мов якимсь чародієм знятої з образу,що його ми подивляли перед хвилиною у королівському кабінеті.У стіні печері скляні двері до наступної кімнати,недокінченої по смерті короля.Стіни тут з великими скляними вікнами і крізь них очам представляється прекрасний краєвид на підгірську низину. Зір блукає по шахівниці піль,над блискучою тафлею озера,спинається по зелених передальпейських горбах,таких дуже подібних до наших Карпат,і, не найшовши зупинки,гине в мрячній синяві неба.

Провідник кличе далі.За нами замикаються важкі,дубові двері і ми в мешкальній кімнаті короля.Тут зустрічає нас дух другого любимця Ваґнера,Льогенґріна,що то лебедем їздив аж до Антверпії,а лебедя того закляв хтось у фарфор і поставив на гарному постументі. Сцени епосу виткані мистцем Єркером на ґобеленах.Невтомний провідник наглить.Може трошки заскоро проходимо коло тих творів людського духа і я ще востаннє кидаю погляд на синьооку героїню старовинних герман.Крізь королівську вбіральню,що повала її розмальована у виді винс радної альтанки,входимо до спальні короля.Це єдина кімната виконана у ґотицькому стилі.Чотири стрункі колони піддержують багаторізьблений дашок,що з нього спливає на королівське ліжко красно тканий бальдахин.В головах ліжка з бронзового тла глядить обличчя візантійської Матері Божої,копія образу із св.Софії.В одному куті спальні двері до малої каплички.Зі слоневої кости різьблений Христос мов кличе "Прийдіть до мене всі..."

Крізь вузьке віконце вдирається шум водопаду потока Пелля,що по каменях рине у пропасті.Від водопаду двома стрімкими стінами підіймаються скелі,а між ними висить розіпнята залізна тканина мосту /міст Марії/.Все це зливається з тлом скель,витесаних рукою Творця в найбільш фантастичні форми.

Переходимо до їдальні.Зі стін глядять на нас обличчя закутих у залізо лицарів,витканих на мистецьких ґобеленах.По середині кімнати стіл,на якому позолочений казковий Зіґурд під високим грубим деревом убиває страшного змія.Пригадується мені наш леґендарний киянин Кожум'яка.

В престольній просторій залі,що займає західну частину третього і четвертого поверху замку,впадає в очі знайомий візантийський стиль.На мозаїковій долівці стоять шіснадцять пурпурових струнких колон ,що піддержують балюстраду ґалерії.З балюстради пнуться колони синьої краски/ імітація ляпіс лязулі/ і капітелями своїми вростаються у склепіння. З нього звисає величезний позолочуваний свічник з безліччю свічок.На стінах суворі обличчя апостолів,що в двох групах уставилися в півокруглій абсиді престольної ніші.Тут,на мармуровому підвищенні,мав стояти престіл,кований із золота і різаний із слоневої кости.Король минувся,престола не поставлено,і пусте місце нагадує приказку:"Так минає слава"... Вище на запрестольній стіні уставилися королі різних народів,що своїм життям і подвигами причинилися до поширення християнства.На стінах залі змалював мистець у фресках окремі фраґменти з життя цих королів.Над ними великий лицар духа св.Юр пробиває втілення всього зла,змія,а зпід самого склепіння св.Архангел Михайло говорить:"Хто яко Бог!"

ПРЕОСВ.ТЕОДОР РОМЖА, греко-катол. єпископ мукачівський, перебуває на волі, але під постійною контролею поліції. Якийсь час був інтернований у своїй палаті, тепер має свободу рухів, однак зі своїми братами, уніятами за Карпатами в Галичині, не має ніяких звязків і не знає нічого про їх долю./Слово Польске, ч.79/.

ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КАТОЛИКІВ В ЮГОСЛАВІЇ оголосило ватиканське радіо заяву проводу католицької Церкви в Югославії. В заяві сказано, що югословянська влада заборонила навчати релігії у школах, закрила католицьку пресу та переслідує священиків. Від квітня 1944 р. дотепер замордовано в Югославії 230 католицьких священиків, з того 198 без ніякого суду; решту /32/ судили і розстріляли як "воєнних злочинців". - Подібно висловилися про переслідування православної Церкви в Югославії 5 сербських єпископів, що видали про це окремий пастирський лист.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ КАТОЛИКІВ НА МАДЯРЩИНІ триває дальше. Як подало ватиканське радіо, мадярська політична поліція увязнила понад 100 священиків; тайна совєтська поліція заарештувала 10 катол. священиків, що про них пропав усякий слід.

В БОЛГАРІЇ скасували навчання релігії у школах.

НОВОГО ГЕНЕРАЛА ЧИНА ЄЗУЇТІВ вибрали одноголосно на з'їзді представників того Чина в Римі. Ним став о.Жан Баптист Янсен, бельгієць, ур.22.XII.1889 р. Новий генерал єзуїтів говорить усіми світовими мовами. Перед своїм вибором був кілька літ ректором католицького університету в Лювені, Бельгія, де в останніх 20-ьох роках студіювало поважне число українців. Чин Товариства Ісусового /єзуїти/ має тепер у всьому світі 28.724 члени. Найбільша група єзуїтів живе в Північній Америці - 6.282 чл., англійська група має понад 4.000 чл., німецька група 3.154 чл.

ГЕНЕРАЛОМ ЧИНА ОО.ДОМІНІКАНІВ вибраний еспанець о.Емануель Суарез

10 МІЛЯРДІВ /10 тисяч міліонів/ франків складають французькі католики добровільно впродовж року на утримання дуже численних католицьких шкіл, бо в державних школах у Франції релігії не вчать.

ПРОЩА АРГЕНТИНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ відбулася недавно до місцевости Лухан, де в соборі знаходиться чудотворний образ Божої Матері, покровительки Аргентини. У прощі взяло участь понад 2.000 осіб.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

+ ПРЕОСВЯЩЕННИЙ ЯНКО ШІМРАК

греко-католицький єпископ у Крижівцях, Югославія, арештований у травні 1945 р., помер 11.серпня ц.р. після важких мук у тюрмі в Загребі. З Покійним зійшов передчасно в могилу дбайливий опікун своїх вірних і великий прихильник українських визвольних змагань. В.Й.П!

З М І С Т :

М.М.: У 350-ЛІТТЯ БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ УНІЇ.
М.БАЙРАК : У СЛІД ХРИСТА.
М.СИДОР : СВ.ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ - ВОЛОДАР І ХРЕСТИТЕЛЬ УКРАЇНИ.
- : МІСІОНЕРСТВО У СВІТІ І НАУКА.
ЛЕ : ПРОЩА ДО ГОШЕВА.
В.БОЙКО : ПРОГУЛЬКА ДО НОЙШВАНШТАЙНУ.
СЕМІНАРІЙНА ХРОНІКА.
РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ.
ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ВИДАЄ : УКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА ГРОМАДА БОГОСЛОВІВ У ГІРШБЕРГУ.

РЕДАГУЄ : КОЛЕГІЯ.